

ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ
& ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
&
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΤΟΜΟΣ Β΄
1965 - 1966

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ

Ε.Υ.Δ. Π.Ε.Κ. Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Β' ΤΟΜΟΥ

Ίανουάριος 1965-Δεκέμβριος 1966

Τεύχη 11 - 20

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

I. ΔΡΟΡΑ (Ληρομνημένες σελίδες)

Μανόλη Τριανταφυλλίδη: Ἡ θέση τοῦ ἔθνους μας στὴν ὀρθογραφία τῆς γλώσσας του. Οἱ ἀγιάτρευτες δυσκολίες τοῦ σημερινοῦ τονισμοῦ	Σελ. 249
»	
»	
(ἐπιμέλεια Θ. Γέρου) Πρὶν καὶ ἡ διγλωσσία γεννᾷ πολλαπλές καὶ βαθιές βλάβες στὸ ἔθνος μας.	» 293
»	
(ἐπιμέλεια Θ. Γέρου) Ἰπόμνημα Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου. Μάιος 1912	» 325
»	
(ἐπιμέλεια Θ. Γέρου) Μανόλη Τριανταφυλλίδη: Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο: Ἡ γλώσσα μας στὰ σχολεῖα τῆς Μακεδονίας. Τεύχος 14	» 1
»	
(ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	

II. ΜΕΛΕΤΕΣ

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ · ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ · ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Ἐλευθερίου Ἀθανασίου: Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ παιδικοῦ συναισθήματος.	» 592
Δεωνίδα Βελιαρούτη: Ἡ μελέτη τοῦ περιβάλλοντος.	» 523,590
Ἀριστείδου Βουγιούκα: Τὰ Δημοτικά μας τραγούδια	» 507
Θεοφράστου Γέρου: Θεωρία τῆς Γλώσσας	» 483
Σπύρου Κεχρή: Τὸ φιλοσοφικὸ ζήτημα ἀντίρροπο τῆς πνευματικῆς κρίσης τῆς ἐποχῆς μας	» 497
Ἀντωνίου Κρέτση: Ἐποπτεία καὶ ἔγνοια	» 26
Γ. Κυριαζοπούλου: Δύναται νὰ αὐξηθῆ ἡ εὐφυΐα	» 611
Κων. Λυκομήτρου: Ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ ἐποχὴ μας	» 346
Leon Jeunehomme : Ἡ πρόδος τῆς Ψυχολογίας καὶ τὸ ἔργον τοῦ J. Piaget (Μεταφρ. Α. Κρέτση)	» 304,366
John Macmurray: Ἀνθρωπιστικὴ Ἀγωγή (Μετ. Ε. Κασιόλα)	» 267
Γ. Μαραγκοδάκη: Ἡ θεωρία τοῦ Skinner γιὰ τὴ μάθηση	» 514
Δημ. Παλυβοῦ: Οἱ ἀριστερόχειρες	» 25
Γ. Παπακωστούλα: Τὰ συνειδησιακὰ βιώματα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων	» 296,328
Ἀθανασίου Πόπορη: Τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται τὸ σύγχρονο παιδί	» 451,503
Γρ. Τριανταφύλλου: Μηχανισμοὶ ἄμυνας ἢ προσαρμογῆς	» 277
Γεωργίου Τσαμπῆ: Τὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τῆς Σκωτίας. Προτάσεις γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωση τῶν Παιδαγωγικῶν μας Ἀκαδημιῶν	» 547,625
Ι. Χαλαμποπούλου: Παιδεία καὶ Τεχνικὸς Πολιτισμὸς	» 1

III. ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ

'Ελευθερίου 'Αθανασίου:	Γλώσσα και σχολικό πρόγραμμα	Σελ.	18
»	»		
	'Η φυσική, πνευματική και κοινωνική εξέλιξη του παιδιού της σχολικής ηλικίας και η ανάγνωση	»	311
Θεοφράστου Γέρον:	Τὰ λάθη τονισμού και η ποσοστιαία σχέση τους με το σύνολο των ορθογραφικών λαθών	»	253
'Εμμ. 'Εμμανουηλίδου:	'Ο έπαινος, η επίπληξη και η αδιαφορία ως κίνητρα εις την σχολ. εργασία	»	352
Εϋθ. Θεοδωροπούλου:	'Η τεχνολογία εις το σχολειόν	»	282
Κων. Κίτσου:	Οι δυσκολίες των μαθητών στη λύση αριθμητικών προβλημάτων	»	3,10
Χριστ. Παπαδοπούλου:	Αισθητική 'Αγωγή	»	29
Σπύρου Πολίτη:	Μερικά προβλήματα του σχολείου	»	500
'Αγγέλου Σαφαρίκα:	Τὰ Σχολικά προγράμματα	»	334
'Ελ. Σταματάκη:	Κατ' οίκον εργασία του παιδιού	»	480,41
»	Οι οικογενειακές καταστάσεις επηρεάζουν τή σχολική ζωή του σπιτιού	»	323

IV. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Χάρη Σεκελλαρίου:	Προβλήματα της Παιδικής Λογοτεχνίας	»	461
-------------------	---	---	-----

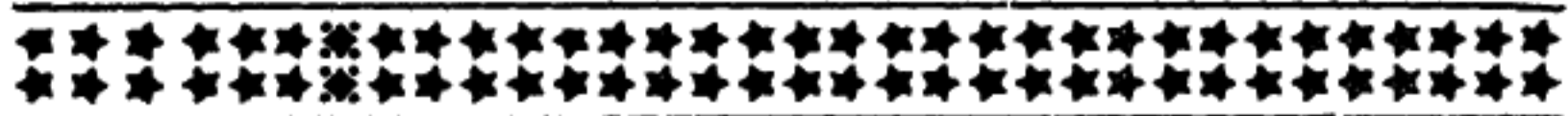
V. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

'Αντωνίου Μπενέκου:	'Η μείωση του όριου ηλικίας στην πρώτη Δημοτικού (Ραδ. όμιλία)	»	539
Samuel Roller :	'Η ένωση των δυνάμεών μας (Μεταφ. Α.Σ.)	»	59
Τρ. Τριανταφύλλου:	'Επιστημονικό Συνέδριο	»	290
»	»		
	'Η 'Επιμόρφωση ένηλίκων, συνέχεια και συμπλήρωση της σχολ. εκπαίδευσεως	»	520
»	»		
	'Εκθεση α) πάνω στην σύσκεψη Ο.Ο.Σ.Α. που έγινε στο Παρίσι β) Πάνω στις επισκέψεις σχολείων κ.λ.π. στην 'Αγγλία	»	31

VI. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Σπ. Κοκκίνη:	Βάσεις οργανώσεως σχολ. βιβλιοθηκών	»	543,597
Π.Ι. Σχοινά:	Μέθοδος επωφελοδς μελέτης επιστημονικού βιβλίου και αποδελτιώσεως	»	285
'Αντ. Λαμπρινίδη:	«Πυγολαμπίδες» 'Αρχαδίου Πηγαίου	»	506

ΤΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΚΟΛΛΕΓΙΑ ΣΤΗ ΣΚΟΤΙΑ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΥΤΕΡΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙ ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΜΑΣ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΑΜΠΗ

Διευθυντοῦ Παιδαγ, Ἀκαδημίας Θεσ)νίκης

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Τμῆμα μεθόδων (Department of Methods)

Τὸ Τμῆμα τοῦτο εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ ὅλα τὰ Τμήματα τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House. Τὸ προσωπικὸ του ἀποτελεῖται ἀπὸ 16 καθηγητάς. Μερικὰ ἀπὸ τὰ ἔργα του εἶναι: Ἡ ὀργάνωσι τοῦ προγράμματος τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων τῶν σπουδαστῶν, πού, ὅπως εἶχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ ποῦμε παραπάνω, γίνονται στὰ σχολεῖα τῆς περιφερείας τοῦ Κολλεγίου, ἢ παρακολουθῆσι τῶν διδασκαλιῶν τῶν σπουδαστῶν καὶ ἢ ἐκτίμησι τῶν διδακτικῶν τῶν ἱκανοτήτων, ἢ ὀργάνωσι κύκλων μαθημάτων καὶ φροντιστηρίων σχετικῶν μὲ τὴν τεχνικὴ καὶ τίς μεθόδους γενικὰ τῆς διδασκαλίας, μὲ τὴν ὀργάνωσι καὶ διοίκησι μιᾶς τάξεως καὶ μὲ ἄλλα θέματα σχολικῆς πράξεως, ἢ προετοιμασία ὑποδειγματικῶν διδασκαλιῶν μέσα στὸ Πρότυπο καὶ σὲ σχολεῖα τῆς πόλεως τοῦ Ἐδιμβούργου ἢ ἄλλων πόλεων καὶ κομηπόλεων.

Οἱ ὑπηρετοῦντες στὸ Τμῆμα τοῦτο καθηγηταὶ ἔχουν τὴν εὐθύνη τῆς παρακολουθήσεως τῶν πρακτικῶν διδασκαλιῶν τῶν σπουδαστῶν καὶ σπουδαστριῶν στὰ διάφορα σχολεῖα. Κάθε Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο ἔχει μιὰ πολὺ ἐκτεταμένη περιφέρεια σχολείων κάθε τύπου, ὅπου μεταβαίνουν οἱ ἐκπαιδευόμενοι γιὰ νὰ ἀσκηθοῦν στὸ διδάσκειν καὶ στὴ διοίκησι τῆς τάξεως ἢ τοῦ σχολείου — στὴν περίπτωσι ὀλιγοθεσίων σχολείων. Τὸ Πρόγραμμα κατανομῆς τῶν ἀσκουμένων ρυθμίζεται πολὺ πρὶν, σὲ συνεργασία μὲ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Τμήματος καθηγητὴ καὶ τοὺς Διευθυντάς τῶν σχολείων. Φυσικὰ ἢ συνεργασία αὐτὴ γίνεται μὲ τοὺς Διευθυντάς ἐκείνους πού δείχνουν κατανόησι, προθυμία καὶ ἔχουν τὴν ἀπαιτουμένη ἐνημέρωσι στὰ μεθοδολογικὰ κυρίως ζητήματα. Οἱ ἀσκούμενοι χωρίζονται σὲ μικρὰς ομάδας καὶ ὁ κάθε καθηγητὴς τοῦ Τμήματος ἔχει τὴν εὐθύνη μερικῶν ἀπὸ τίς ομάδες, πού διασκορπίζονται σὲ ποικίλας τάξεις ἐπὶ 2 ἕως 3 εβδομάδες σὲ κάθε χρονικὴ περίοδο. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐδῶ ὅτι τὰ περισσότερα σχολεῖα εἶναι πολυτάξια μὲ πολλὰς τάξεις. Συνηθισμένος εἶναι ὁ τύπος σχολείου μὲ 15-20 τάξεις, πολλὰ δὲ σχολεῖα ἔχουν καὶ 30 τάξεις, μὲ ἴσον ἀριθμὸ διδασκάλων. Ἔτσι σὲ ἓνα σχολεῖο μπορεῖ νὰ ἀσκοῦνται πολλοὶ σπουδασταὶ καὶ σπουδάστριες.

Στὸ διάστημα τῆς πρακτικῆς ἀσκήσεως ὀργανώνονται στὰ σχολεῖα αὐτὰ καὶ ὑποδειγματικὲς διδασκαλίαι σὲ τάξεις πού παρουσιάζουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον καὶ πραγματοποιοῦνται φροντιστηριακὰ μαθήματα πρὶν καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν πρακτικὴν ἀσκήσιν τῶν σπουδαστῶν γιὰ τὴν συζήτησιν τῶν διαφερόντων καὶ τῶν προβλημάτων τοῦ κάθε σπουδαστοῦ. Στὴν περίπτωσι σπουδαστῶν πού προορίζονται γιὰ σχολεῖα τῆς Β) βαθμίου ἐκπαιδεύσεως τίς ὑποδειγματικὲς διδασκαλίαι ἐκτελοῦν οἱ εἰδικοὶ στὸ διδασκόμενον μάθημα καθηγηταί, π.χ. τὴν ὑποδειγματικὴν διδασκαλίαν τῆς Τριγωνομετρίας θὰ κάμῃ ὁ μαθηματικὸς, τὴν ὑποδειγματικὴν τῆς Ἱστορίας ὁ ἱστορικὸς κ.ο.κ.

Ἐντύπωση κάνει ἡ εἰλικρίνεια μὲ τὴν ὁποία οἱ ἴδιοι ὁμολογοῦν τὶς ἀδυναμίες τους κατὰ τὴ διεξαγωγή τῆς ὑποδειγματικῆς διδασκαλίας καὶ ἡ ἐνθάρρυνσι τῆς κριτικῆς ἀπὸ μέρους τῶν σπουδαστῶν. Ἰδιαίτερη προσοχὴ καταβάλλεται στὴν κατάρτησι τῶν καθηγητῶν τῆς Β) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως στὰ μεθοδολογικὰ ζητήματα καὶ γιατί ὁ χρόνος ἀσκήσεώς των εἶναι πῶς περιορισμένος (γιατὶ παρακολουθοῦν παιδαγωγικὲς σπουδὲς 1 ἔτους) καὶ γιατί ἀποτελεῖ κοινὴ πεποίθησι ὄλων, ὅτι μιὰ ἐπιτυχῆς διδασκαλία βοηθεῖ ἀφάνταστα στὴν καλλιέργεια τῶν διαφερόντων τῶν μαθητῶν πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς μαθήσεως καὶ στὴν ἀνάπτυξι τῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς αὐτενεργείας γενικὰ τῶν μαθητῶν, πὺ ὁδηγοῦν αὐτοὺς στὴ παραπέρα βελτίωσι καὶ πρόοδο, τόσο στὴ διάρκεια τῶν σπουδαστῶν τους ὅσα καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτές. Ὅταν οἱ ὑποδειγματικὲς διδασκαλίαι γίνονται στὸ Πρότυπο τοῦ Κολλεγίου παρακολουθοῦνται, ὅπως εἶπα καὶ παραπάνω, ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ δίκτυο τηλεοράσεως ἀπὸ τὶς αἴθουσες τῶν σπουδαστῶν, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ βρίσκωνται μέσα στὴν τάξι, ὅπου γίνεται ἡ διδασκαλία. Σήμερα τὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Morey Hause διαθέτει τέτοιο δίκτυο μὲ 11 συσκευὲς παρακολουθήσεως καὶ μιὰ διδασκαλία μπορεῖ νὰ παρακολουθῆται ταυτόχρονα ἀπὸ 11 ομάδες σπουδαστῶν μὲ κάθε ἀνεσι, καὶ χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται ὁ διδάσκων καὶ οἱ μαθηταὶ του. Κατὰ τὴν ὥρα πὺ γίνεται ἡ διδασκαλία οἱ σπουδασταὶ κρατοῦν σημειώσεις καὶ ὅταν ἡ διδασκαλία - πὺ παίρνεται καὶ σὲ ταινία - τελειώση γίνεται συζήτησι καὶ κριτικὴ μεταξὺ τῶν σπουδαστῶν καὶ τοῦ διευθύνοντος τὴν ομάδα καθηγητοῦ τῆς Διδακτικῆς. Ὅταν ἡ διδασκαλία εἶναι ἐνδιαφέρουσα ξαναπροβάλλεται καὶ στὰ ἐπόμενα ἔτη σὲ ἄλλους σπουδαστάς.

Ἀρκετὲς διδασκαλίαι γίνονται στὸ Τμήμα τῶν Μεθόδων ἀναφορικὰ μὲ τὴν κατασκευὴ καὶ ὀρθὴ χρῆσι τῶν ποικίλων ἐποπτικῶν μέσων κατὰ τὴν διδασκαλία. Τὸ ἀξίωμα τῆς ἐποπτείας, ὅπως καὶ ἐκεῖνο τῆς αὐτενεργείας θεωροῦνται βασικὰ γιὰ μιὰ συγχρονισμένη καὶ ἐπιτυχῆ διδασκαλία, ἀλλὰ χρειάζεται ἐπιδεξιότητα στὴν ἐφαρμογὴ τους.

Τμήματα ἀκαδημαϊκῶν μαθημάτων (Ἀγγλικῆς Γλώσσης, Ἱστορίας, Γεωγραφίας, Μαθηματικῶν, Φυσικῶν, Ξένων Γλωσσῶν).

— Ἡ ἐργασία στὰ Τμήματα αὐτὰ ποικίλλει ἀνάλογα μὲ τὴν κατηγορία τῶν σπουδαστῶν, πὺ αὐτὰ δέχονται. Ἔτσι ἄλλοι ἀπὸ τοὺς σπουδαστάς μωοῦνται στίς μεθόδους διδασκαλίας τῶν μαθημάτων τῆς εἰδικότητός των καὶ ἄλλοι προσέρχονται γιὰ τὴν εὐρύτερη κατάρτισί τους στὸν τομέα τῆς εἰδικότητός των ἢ καὶ σὲ ἄλλους κλάδους. Οἱ πτυχιούχοι Πανεπιστημίων κ.ἄ. Σχολῶν παρακολουθοῦν κυρίως μαθήματα πὺ τοὺς καταρτίζουν μεθοδολογικὰ, ὥστε νὰ διδάσκουν μὲ μεθοδικότητα, πὺ δίνει σιγουριά στὸν διδάσκοντα, ὠφελεῖ τοὺς διδασκομένους καὶ διευκολύνει τὴν ὀρθὴ παιδονομία τῆς τάξεως. Οἱ σπουδάστριαι πὺ ἐργάζονται γιὰ τὸ Δίπλωμα διδασκαλίας παρακολουθοῦν μαθήματα στὰ τμήματα αὐτὰ μὲ κύριο σκοπὸ τὴν εὐρύτερη ἐγκυκλοπαιδικὴ τους μόρφωσι, τόσο σὲ βάθος ὅσο καὶ σὲ πλάτος. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ σπουδαστάς ἄλλων κατηγοριῶν; ὅπως εἶναι ἐκεῖνοι πὺ φοιτοῦν γιὰ Δίπλωμα καθηγητοῦ Τεχνικῶν, Οἰκιακῆς Οἰκονομίας κλπ. Οἱ σπουδασταὶ μὲ εἰδικὴ μόρφωσι εἰσάγονται καὶ στὴ Φιλοσοφία καὶ τὴ θεωρία τῆς ἀγωγῆς γενικὰ καὶ εἰδικὰ, δηλαδὴ σὲ συσχετισμὸ μὲ τὸ μάθημα τῆς εἰδικότητός των, γιὰ νὰ γνωρίζουν γιατί διδάσκουν αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο, γιατί τὸ διδάσκουν ἔτσι καὶ ὄχι ἄλλοιῶς. Τέλος, καὶ αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικὸ, ὁδηγοῦνται στὴν ἀξιολόγησι τῶν χρησιμοποιουμένων ἢ καὶ νέων σχολικῶν βιβλίων καὶ ἐγχειριδίων καὶ ἀσκοῦνται στὴ χρῆσι τῶν ὀπτικο-ἀκουστικῶν μέσων διδασκαλίας καὶ τὴν ἀξιολόγησι τους. Αὐτὰ γίνονται γιατί στὴ Μεγάλῃ Βρεταννία ἡ εὐθύνη γιὰ τὴν ἐπιλογὴ τῶν ἀναγνωστικῶν καὶ λοιπῶν βιβλίων τῶν μαθητῶν ἀφίνεται στοὺς ἴδιους τοὺς ἐκπαιδευτικούς. Ἐπειδὴ κυκλοφοροῦν πάρα πολλὰ βιβλία γιὰ μαθητάς οἱ διδάσκαλοι των πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ κρίνουν τὰ βιβλία

αυτά και να συνιστούν τα καλύτερα. Ο Σύλλογος των διδασκόντων κάθε σχολείου αποφασίζει μόνος του για τα βιβλία, που θα εισαχθούν στο σχολείο, και κάθε διδάσκαλος παρουσιάζει έκθεσι για τα βιβλία που νομίζει πιο κατάλληλα.

Τμήμα 'Αγγλικής (English Department)

Το Τμήμα τούτο έχει 6 καθηγητές, αλλά προβλέπεται σύντομα ή αύξεισι τοῦ ἀριθμοῦ των, λόγω τῆς σπουδαιότητος πού ἀποδίδεται σήμερα στὸ ἔργο του, πού συνίσταται: α) στὴ διδασκαλία τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας καὶ λογοτεχνίας καὶ β) στὴν προπαρασκευὴ τῶν σπουδαστῶν στὸ νὰ τὴν διδάσκου σωστά. Οἱ μισοὶ ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς τοῦ Κολλεγίου, ἀνήκοντες σὲ διάφορες κατηγορίες, σπουδάζου συστηματικώτερα τὴν ἀγγλικὴ γλώσσα, γιατί οἱ γνώσεις πού πήραν στὰ σχολεῖα τῆς Β) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως δὲν κρίνονται ἐπαρκεῖς γιὰ μέλλοντες διδασκάλους. Ὁ διδάσκαλος, ὅποια κι ἂν εἶναι ἡ εἰδικότητά του, πρέπει νὰ κατέχη πλήρως τὴ γλώσσα καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ βασικὴ ὑποχρέωσι γιὰ τὸ Τμήμα Ἄγγλικῆς νὰ τὸ ἐπιτύχη, στὴν περίπτωσι τῶν ἀσκουμένων σὲ αὐτὸ σπουδαστῶν. Κάθε διδάσκαλος πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἱκανότητα νὰ ἐπικοινωνῆ μὲ εὐχέρεια μὲ τοὺς μαθητὰς του, ἰδιαίτερα τὴν ἱκανότητα τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τὸν προφορικὸ λόγον. Σὰν σπουδαστὴς λοιπὸν τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου ὀφείλει νὰ κατανοήσῃ τὸ πεδίο τῆς γλώσσας καὶ τὰ ὄριά της. Τὸ θέμα τῆς διδασκαλίας τῆς ἀγγλικῆς παρουσιάζει πολλὰ προβλήματα γιὰ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Κολλεγίου γιατί οἱ σπουδασταὶ του ἀνήκου σὲ διάφορες κατηγορίες. Ἄλλοι εἶναι πτυχιούχοι Παν)μίου, ἄλλοι ἀπόφοιτοι ἄλλων Σχολῶν καὶ ἄλλοι ἔρχονται μὲ τὰ ἐφόδια τοῦ ἀποφοίτου Γυμνασίου. Χρειάζεται λοιπὸν νὰ ὑπάρχουν τέτοια προγράμματα, πού νὰ ἀνταποκρίνωνται στὶς γλωσσικὲς γνώσεις τῶν σπουδαστῶν καὶ νὰ τοὺς βοηθοῦν στὴν παραπέρα γλωσσικὴ τους ἀνάπτυξι, ὅπου τούτο ἐπιβάλλεται. Ὁ ἀπόφοιτος ἐνὸς Κολλεγίου Καλῶν Τεχνῶν π.χ. πού ἔρχεται στὸ Moray House γιὰ παιδαγωγικὲς σπουδές, ἀσφαλῶς γνωρίζει νὰ μιλήῃ γιὰ τὴν τέχνη του, τὸ εἰδικὸ λεξιλόγιό τῆς εἰδικότητός του, ἀλλὰ σὰν διδάσκαλος Καλῶν Τεχνῶν ἴσως νὰ μὴ γίνεται πάντοτε ἀντιληπτὸς ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του. Τοῦ εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἀναζήτησι νέων μορφῶν ἐκφράσεως καὶ ἡ ἐξοικειώσι του μὲ αὐτά, ἂν θέλῃ ἡ διδασκαλία του νὰ παρουσιάζῃ τὴ σαφήνευ ἐκείνη πού θὰ τὸν φέρνῃ σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς μαθητὰς του καὶ νὰ ἀποδίδῃ καρπούς. Ἀντίθετα ἡ σπουδάστρια πού ἐργάζεται γιὰ τὸ Δίπλωμα διδασκαλίας Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως πρέπει νὰ διευρύνῃ τίς γνώσεις της στὴ γλώσσα καὶ ταυτόχρονα νὰ μνηθῆ στὶς μεθόδους διδασκαλίας της σὲ παιδιὰ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ἐνῶ ὁ πτυχιούχος τῆς φιλολογίας θὰ πρέπει νὰ πάρῃ μαθήματα μόνο στὶς μεθόδους διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τούτου. Ὑπογραμμίζεται ἀκόμη καὶ ὁ ρόλος πού παίζει ἡ λογοτεχνία στὴν ἀρτιώτερη γλωσσικὴ κατάρτισι τῶν σπουδαστῶν γενικά.

Ἀπὸ τὰ προγράμματα μαθημάτων πού καταρτίζει τὸ Τμήμα Ἄγγλικῆς, θὰ ἀσχοληθοῦμε κυρίως μὲ ἐκεῖνο πού προορίζεται γιὰ διδασκάλισσες Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως, πού παρακολουθοῦν τὸν τριετὴ κύκλο σπουδῶν. Οἱ σπουδάστριες αὐτὲς ἔρχονται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τῆς Β) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως, ὅπου οἱ καθηγηταὶ τους τῆς φιλολογίας εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ διδάξουν τὴν γλώσσα ἔτσι ὥστε νὰ τίς βοηθήσουν νὰ ἐπιτύχουν στὶς ἐξετάσεις τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἀπολυτηρίου. Ὑπάρχου βέβαια καὶ φιλόλογοι πού βοηθοῦν τοὺς μαθητὰς των νὰ ἀγαπήσουν τὴ μελέτη καὶ τὴ λογοτεχνία, πρῶγμα πού συντελεῖ στὴν περαιτέρω γλωσσικὴ ἀνάπτυξι τῶν μαθητῶν των, ἀλλὰ αὐτὸ γίνεται σὲ περιορισμένη κάπως κλίμακα, ἂν καὶ καταβάλλονται ὄλο καὶ περισσότερες προσπάθειες πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτὴ. Ἡ μέλλουσα διδασκάλισσα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τυπικὴ γνῶσι τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ καὶ μερικῶν κλασσικῶν λογοτεχνικῶν ἔργων, πρέπει: α) νὰ γνωρίζῃ τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τῆς μητρικῆς τῆς γλώσσας, τίς ἰδιορρυθμίες της, β) νὰ ξέρῃ

τί είναι εκείνο που κάνει ένα κείμενο καλό — όχι απλώς όρθο φραστικά — πράγμα που μας υποχρεώνει να λάβουμε υπ' όψιν τον συγγραφέα και τις προθέσεις του καθώς και τη μορφή της γλώσσας — το ύφος — που αυτός χρησιμοποιεί, και γ) να συναισθανθώ την πραγματική αξία της λογοτεχνίας σαν μέσου καθολικής καλλιέργειας του πνεύματος και της ψυχής του ανθρώπου, και την ανάγκη να επεκτείνω τη μελέτη της στο τόσο πλούσιο πεδίο της λογοτεχνίας. Καταλαβαίνουμε τώρα γιατί το Τμήμα 'Αγγλικής του Κολλεγίου του Moray House δίνει μεγάλη σημασία στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στις μέλλουσες δασκάλισσες και στον καταρτισμό όσο γίνεται πιο τελείων προγραμμάτων μαθημάτων για την κατηγορία αυτή των σπουδαστριών, καθώς και την εφαρμογή συγχρόνων μεθόδων διδασκαλίας των. 'Η διαπίστωση ότι για σπουδάστριες — και σπουδαστές — που έχουν περατώσει τις γυμνασιακές τους σπουδές ή εργασία σε μικρές ομάδες με τη διαλογική μορφή διδασκαλίας είναι ή περισσότερο ενδεδειγμένη αρχίζει να βρίσκει την πρακτική της εφαρμογή στη διδασκαλία της αγγλικής — σαν μητρικής φυσικά — γλώσσας στο Κολλέγιο του Moray House.

Βασικά εμπόδια στη γενίκευση του τρόπου τούτου εργασίας στο Τμήμα 'Αγγλικής είναι ή έλλειψη στεγαστικών χώρων και ή έλλειψη προσωπικού, που όμως σύντομα θα αντιμετωπισθούν κατά τας αιτιόδοξες προβλέψεις των καθηγητών του Κολλεγίου. Προς το παρόν οι πρωτοετείς σπουδάστριες διδάσκονται με το σύστημα τούτο. Παρακολουθούν και γενικά μαθήματα σε ύψηλότερο επίπεδο παρ' ότι στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας 'Εκπαιδύσεως, αλλά ή περισσότερη εργασία γίνεται σε μικρές ομάδες και υπό φροντιστηριακή μορφή, που επιτρέπει στον διδάσκοντα να λαμβάνη υπ' όψιν του την κάθε σπουδάστρια σαν άτομο — δηλ. το βασικό επίπεδο γλωσσικής της αναπτύξεως — ώστε να μπορέσει να την βοηθήσει στη γλωσσική της τελειοποίηση. Οι γραπτές εργασίες παίζουν σημαντικό ρόλο στην περίπτωση αυτή. Έτσι που δίδονται σχετίζονται άμεσα προς την μελλοντική τους εργασία στα σχολεία και προς την βαθμίδα γλωσσικής αναπτύξεώς τους και επί πλέον τις εισάγουν προοδευτικά σε νέες περιοχές της λογοτεχνίας, που τους ήταν έντελως άγνωστες. 'Η διδασκαλία της αγγλικής διακόπτεται στο Β' έτος, αντίθετα προς ότι γίνεται στο Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Dundee, όπου το μάθημα τούτο διδάσκεται και στο Β' έτος 2 ώρες την εβδομάδα, για να συνεχισθή συστηματικώτερη ακόμη στο Γ' έτος σπουδών, όπου διατίθενται 3 ώρες την εβδομάδα, δηλ. μία ώρα περισσότερη από ότι στο Κολλέγιο του Dundee κατά το Β' έτος. 'Η διδασκαλία γίνεται σε ολόκληρη την τάξη σε μία σειρά θεμάτων που διαλέγουν οι ίδιοι οι διδάσκοντες, αλλά απαιτούν κατ' ιδίαν μελέτη — δηλ. ατομική εργασία από μέρους των σπουδαστριών πάνω σε έργα του Σαίξπηρ και άλλα εκλεκτά έργα της Σκωτικής λογοτεχνίας. Οι σπουδάστριες είναι ακόμη υποχρεωμένες να παρουσιάσουν και μία αξιόλογη γραπτή εργασία σε θέμα που ανταποκρίνεται προς τα ειδικά τους διαφέροντα. Μερικές σπουδάστριες επεκτείνουν την κατ' ιδίαν μελέτη τους σε 3 έως 4 θέματα, που αγκαλιάζουν ένα αρκετά ευρύ πεδίο της λογοτεχνίας και δέχονται σημαντική σε βάθος και πλάτος φροντιστηριακή βοήθεια. 'Η προοπτική των καθηγητών του Τμήματος τούτου είναι να επεκταθούν ακόμη περισσότερο οι εργασίες του είδους αυτού σε μεγαλύτερο αριθμό σπουδαστριών, που δείχνουν διαφέρον για τη λογοτεχνία. Προς το παρόν για την ικανοποίηση των σπουδαστριών αυτών έχει περιληφθή στα μαθήματα εξειδικεύσεως και το μάθημα της 'Αγγλικής γλώσσας και λογοτεχνίας, που διδάσκεται σε επίπεδο πανεπιστημιακό, φυσικά.

'Η εξειδίκευση δεν περιορίζεται στη μελέτη απλώς της λογοτεχνίας, αλλά επεκτείνεται και σε διάφορες γλωσσικές μελέτες, όπως π.χ. στη μελέτη των παιδικών γραπτών (εκθέσεων, διηγημάτων παιδικών, που γράφονται από τα παιδιά, κλπ.). Οι πρόσφατες γλωσσολογικές έρευνες στη Μεγάλη Βρετανία είναι φυσικό να επηρεάζουν τις ιδέες των διδασκόντων σχετικά με τον τρόπο της διδασκαλίας της ανα-

γνώσεως, τής εκθέσεως, τής γραμματικής κλπ. θεμάτων τής γλώσσας. Πράγματι έδω και λίγα χρόνια ή έρευνα έχει γίνει μιά από τις αναγκαίες εργασίες στο Τμήμα Άγγλικής του Κολλεγίου, αλλά τα υπάρχοντα μέσα, και ιδίως το λίγο προσωπικό δέν επιτρέπουν ανάληψη σοβαρών έρευνών. Άνάμεσα στα θέματα, που τώρα εξετάζονται έρευνητικά είναι και τα παρακάτω: Ποιά είναι ή σχέση ανάμεσα! στο γραπτό και προφορικό λόγο; Είναι χρήσιμοι οι γραμματικοί τύποι, που διδάσκονται στα παιδιά καθώς και οι μορφές συντάξεως, που τους μαθαίνουν, για την αποδοτική αυτοέκφραση των παιδιών; ή ακόμη στην μετ' ήθους ανάγνωσι ποικίλων κειμένων; κλπ. Γίνονται επίσης μελέτες για την αξιολόγησι ενός νέου συστήματος, που έχουν επινοήσει δυο διδάσκαλοι τής Γλασκώθης για τή βελτίωσι τής γραφομένης γλώσσας από τα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου και τα καθυστερημένα παιδιά των σχολείων τής Β) βαθμίου Έκπαιδεύσεως. Εξετάζονται ακόμη και τα σχολικά έγχειρίδια για την συστηματική σπουδή τής άγγλικής γλώσσας και γίνεται προσπάθεια αξιολογήσεώς των. Με τις σπουδάστριες που εργάζονται για το Δίπλωμα τής διδασκαλίας Α) βαθμίου Έκπαιδεύσεως γίνονται πολλές συζητήσεις και κριτικές κατά την περίοδο τής πρακτικής τους άσκήσεως στα σχολεία, όπου συζητούνται ζητήματα μεθοδολογικά, που έχουν ήδη διδαχθή από τους καθηγητάς των τής ειδικής και γενικής Διδακτικής. Πολλά ακόμη θα μπορούσαν να λεχθούν για την εργασία του Τμήματος και στους άλλους τομείς, όπως στον καταρτισμό των προγραμμάτων για τους σπουδαστάς άλλων κατηγοριών; για την ενθάρρυνσι των διδασκόντων να εργασθούν με βάσι και τα προσωπικά των διαφέροντα για τις διδακτικές υπηρεσίες που προσφέρουν στη Σχολή Γλωσσολογικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Έδιμβούργου ή την βοήθεια που παίρνουν από αυτήν, για την δραστηριότητά τους στη διδασκαλία του Σαιξπηρικού ιδίως δράματος και την όργάνωσι στο έτήσιο φεστιβάλ του Έδιμβούργου θεατρικών παραστάσεων με έργα του Σαιξπηρ, που αποτελούν αξιόλογο καλλιτεχνικό γεγονός κάθε Αύγουστο κλπ., αλλά ο περιωρισμένος σκοπός τής παρούσης εργασίας με υποχρεώνει να τα παραλείψω,

Τμήμα άγωγής του λόγου (Speech Department)

Το Τμήμα τουτο έχει 6 καθηγητάς και με τον ειδικό σκοπό που επιδιώκει έρχεται κατά κάποιο τρόπο να συμπληρώση την εργασία που γίνεται στο Τμήμα τής Άγγλικής. Η εργασία στο Τμήμα αυτό άποσκοπεί α) στην καλλιέργεια τής φωνής και την βελτίωσι τής όμιλίας των μελλόντων εκπαιδευτικών λειτουργών, ώστε να πραγματοποιούν επιτυχείς διδασκαλίες και β) στην διέγερσι του διαφέροντός των προς τα τοπικά γλωσσικά ιδιώματα και την ανάπτυξι τής ικανότητος για την αξιολογική εκτίμησι των διαφορών που τα ιδιώματα αυτά παρουσιάζουν. Μαθήματα άγωγής του λόγου παρακολουθούν όλοι οι σπουδασται του Moga House σε κάποια περίοδο τής φοιτήσεώς τους στο Κολλέγιο.

Το σχεδιαζόμενο πρόγραμμα μαθημάτων περιλαμβάνει μαθήματα όρθοφωνίας, μαθήματα για το πώς πρέπει να μιλάη κανείς εκ του προχείρου ή κατόπιν σχετικής προπαρασκευής, μαθήματα για τον τρόπο που γίνεται μιά συζήτησι, μαθήματα για το πώς γίνονται σχόλια και άλλα ραδιοπρογράμματα, μαθήματα άπαγγελίας και ήθοποιίας κλπ. Κατά τή διδασκαλία τής δραματικής τέχνης το βάρος πέφτει στην εργασία δραματοποιήσεως που μπορεί να γίνη μέσα στην τάξι, στη μίμησι, στη χρήσι κουκλών και μαριονεττών (κουκλοθέατρο και θέατρο νευροσπάστων) κλπ. Άκόμη γίνονται μαθήματα θεραπευτικής άγωγής του λόγου σε ώρισμένες κατηγορίες σπουδαστών και σπουδαστριών.

Για την εργασία αυτή χρησιμοποιούνται, σε μεγάλη κλίμακα, εκτός από την ζωντανή διδασκαλία των καθηγητών, το ραδιόφωνο, απ' όπου μεταδίδονται ειδικά μαθήματα, το γραμμόφωνο και το μαγνητόφωνο.

Τμήμα κοινωνικῶν σπουδῶν (Department of social study) (1)

Τὸ Τμήμα τοῦτο, πού εἶναι τὸ νεώτερο ἀπὸ ὅλα τὰ Τμήματα τοῦ Κολλεγίου, ἰδρύθηκε πρὶν ἀπὸ 3-4 χρόνια καὶ παρουσιάζει ἀρκετὸ διαφέρον. Τὸ πρόγραμμα σπουδῶν διαρκῶς τροποποιεῖται καθὼς τὰ ἔτη σπουδῶν, οἱ διάφοροι κύκλοι μαθημάτων καὶ οἱ σπουδασταὶ του αὐξάνονται. Στὸ ἀρχικὸ προσωπικὸ του, πού τὸ ἀποτελοῦσε μόνον ἕνας καθηγητὴς τοῦ μαθήματος τῆς Κοινωνιολογίας, ἔχουν σήμερα προστεθῆ ἄλλοι τρεῖς καὶ μερικοὶ ἄλλοι ἐργάζονται μὲ ἐπιμίσθιο.

Τὸ Τμήμα Κοινωνικῶν Σπουδῶν βασίζει τὴν ἐργασία του στὶς ἐξῆς δύο βασικὲς ἀρχές α) ὅτι γιὰ νὰ προπαρασκευάσῃ κανεὶς σπουδαστὰς ἱκανοὺς νὰ ἐργασθῶν στὸ πεδίο τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων πρέπει νὰ τοὺς βοηθήσῃ νὰ γνωρίσουν τὸν ἑαυτό τους καὶ νὰ γίνουσι ὄριμοι καὶ ἱκανοὶ νὰ προσαρμόζονται στὸν ὕψιστο δυνατὸ βαθμὸ καὶ β) ὅτι γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν αὐτὸν τὸν σκοπὸ εἶναι οὐσιώδεις νὰ διατηρεῖται μὴ πολὺ στενὴ ἐπαφὴ ἀνάμεσα στοὺς διδάσκοντες καὶ τοὺς διδασκομένους καὶ νὰ ἐπιτρέπεται ἐλαστικότης στὸ πρόγραμμα μαθημάτων καὶ τὶς χρησιμοποιούμενες μεθόδους, ὥστε νὰ προσαρμόζονται πρὸς τὶς ἀτομικὲς ἀνάγκες κάθε σπουδαστοῦ. Τὸ τελευταῖο τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητο ἀν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ σπουδασταὶ τοῦ Τμήματος τοῦτου ἔχουν ποικίλη ἐμπειρία, διαφορετικὴ γενικὴ μόρφωσι καὶ ἡλικία 20-40 ἐτῶν. Ἡ ἐργασία μὲ τοὺς σπουδαστὰς αὐτοὺς γίνεται σὲ πολὺ μικρὲς ομάδες, πού εἶναι ἀνομοιογενεῖς. Στὴν ἴδια ομάδα μπορεῖ νὰ βρεθοῦν ἕνας συνταξιούχος ἀστυνομικὸς, ἕνας ὑδραυλικὸς ἀρχιεργάτης, ἕνας μηχανικὸς, ἕνας δημόσιος ὑπάλληλος, ἕνας νέος πού μόλις τελείωσε τὶς πανεπιστημιακὲς του σπουδὲς κ.ο.κ. Ἐκεῖνο πού συνήθως τοὺς ἐνώνει εἶναι τὸ κοινὸ τους διαφέρον γιὰ τοὺς νέους ἢ τὴν κοινωνία καὶ ἡ μετριοφροσύνη τους, πού τοὺς κάνει νὰ νοιώθουν τὴν ἀνάγκη ἐπὶ πλέον μορφώσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως προκειμένου νὰ ἀναλάβουν ἀνάλογη ἐργασία στὰ διάφορα πεδία κοινωνικῆς δραστηριότητος. Τέτοιοι σπουδασταὶ συμβάλλουν χωρὶς ἄλλο πάρα πολὺ ὄχι μόνον στὴ μόρφωσι τῆ δικῆ τους καὶ τῶν συσπουδαστῶν τους, ἀλλὰ καὶ στὴν τελειοποίησι τῶν προγραμμάτων καὶ τῶν μεθόδων ἐργασίας τοῦ Τμήματος Κοινωνικῶν Σπουδῶν, πού τοὺς ἐκπαιδεύει.

Ἐνας στοὺς 4 ἀπὸ τοὺς προσερχομένους γίνονται δεκτοὶ πρὸς φοίτησι. Ὅταν τελειώσουν τὶς σπουδὲς τους στρέφονται πρὸς τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας γιὰ τὸ ὁποῖο οἱ καθηγηταὶ τους τοὺς κρίνουν περισσότερο καταλλήλους. Ἡ εἰδικὴ αὐτὴ ἐκπαίδευσι τοὺς ἐξασφαλίζει ἀμέσως ἐργασία σὲ μὴ μεγάλη ποικιλία ἐπιχειρήσεων ἢ ἄλλων ἰδρυμάτων. Ἄλλοι γίνονται Ἀρχηγοὶ Κέντρων Νεότητος, ἄλλοι σύμβουλοι σὲ Σχολεῖα γιὰ παιδιὰ μὲ συναισθηματικὲς διαταραχὲς ἢ σὲ Ἀναμορφωτικὰ Ἰδρύματα, ἄλλοι διευθύνονται ξενοδοχείων καὶ οἰκοτροφείων γιὰ ἐργαζόμενα παιδιὰ, ἄλλοι εἰσέρχονται σὲ διάφορες ἄλλες ὑπηρεσίες καὶ ἐπαγγέλματα, ὅπως τῆς Κοινωνικῆς Λειτουργοῦ κ.ἄ.

Γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τοῦ Τμήματος Κοινωνικῶν Σπουδῶν ἐκρίθη ἀπαραίτητη ἡ χρησιμοποίησι νέων μεθόδων ἐργασίας. Μετὰ ἀπὸ κάθε διδασκαλία ἀκολουθεῖ συζήτησι σὲ μικρὲς ομάδες, ὅπου οἱ σπουδασταὶ ἐκφέρουν ἐλεύθερα τὶς γνώμες των, προβάλλουν τὶς ἀπορίες των, ἀναλύουν καὶ συμπληρώνουν τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας στὴν τάξι. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ οἱ σπουδασταὶ ἐνθαρρύνονται νὰ παίρνουν πῶς ἐνεργὸ μέρος στὴ μορφωτικὴ τους πορεία καὶ ἐτοιμάζουν εἴτε ἀτομικὰ εἴτε σὲ ομάδες γραπτὲς ἐργασίες καὶ σχέδια, πού τὰ παρουσιάζουν στοὺς συσπουδαστὰς των. Οἱ διδάσκοντες διαρκῶς τοὺς παρέχουν ἐρεθίσματα καὶ νύξεις γιὰ τὴ συλλογὴ καὶ

1. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες ὁ ἐνδιαφερόμενος μπορεῖ νὰ συμβουλευθῆ τὸ Second Triennial Report τοῦ Moray House College of Education, Ἐδιμβούργον Φεβρουάριος 1964 σελ. 27 κ.έ.

έπεξεργασία ύλικου είτε από τη βιβλιοθήκη είτε κατ' εὐθείαν από τὴν κοινωνικὴ ζωὴ, γιὰ νὰ συμπληρῶνουν ἔτσι τὸ περιεχόμενο τῶν μαθημάτων, ποὺ διδάσκονται στὴν τάξι. Ἐπί πλέον κάθε σπουδαστὴς βλέπει σὲ ἰδιαίτερη συνάντησι τὸν καθηγητὴ του κάθε 15 μέρες, στὴν ὁποία μπορεῖ νὰ συζητήσῃ ποικίλα προβλήματα ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ του μελέτη ἢ ἐμπειρία, νὰ γνωρίσῃ τίς εἰδικὲς ἀνάγκες του ἢ εἰδικὰ προβλήματα πρὸς λύσι καὶ νὰ πάρῃ συμπληρωματικὰ σχέδια ἐργασίας καὶ ὁδηγίες, ποὺ θὰ συμβάλουν στὴν ἀτομικὴ του τελειοποίησι.

Ἀπὸ τὴν ὄλη ἐργασία τοῦ Τμήματος τούτου ἡ Διεύθυνσι καὶ τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τοῦ Moray House κατέληξαν στὸ συμπέρασμα ὅτι **μαθήματα Κοινωνιολογίας καὶ Κοινωνικῆς Παιδαγωγικῆς εἶναι ἀπαραίτητα καὶ γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους σπουδαστάς**, ποὺ πρόκειται νὰ γίνουν ἐκπαιδευτικοὶ Α) βαθμοῦ ἢ Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως. Τὰ μαθήματα αὐτὰ σκοπὸ τους ἔχουν νὰ βοηθήσουν τὸν μέλλοντα ἐκπαιδευτικὸ νὰ ἀντιληφθῇ τὴ θέσι ποὺ τὸ λειτούργημά του κατέχει μέσα στὴν κοινωνία καὶ ἀνάμεσα στὰ ἄλλα κοινωνικὰ λειτούργηματα, νὰ ἀντιληφθῇ ἀκόμη ὅτι καὶ ἄλλοι παράγοντες ἐνδιαφέρονται ἐξ ἴσου γιὰ τὰ προβλήματα τῆς ἀγωγῆς καὶ νὰ πιστέψῃ ὅτι μιὰ σιενή συνεργασία μὲ τοὺς παράγοντες αὐτοὺς θὰ καθιστοῦσε πιδὸ ἀποτελεσματικὴ καὶ τίς δικὲς του προσπάθειες γιὰ τὴν ἀγωγή τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἐφήβων. Μερικὰ ἀπὸ τὰ μαθήματα αὐτὰ περιλαμβάνονται στὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς Ψυχολογίας. Οἱ σπουδάστριες γιὰ τὸ Δίπλωμα διδασκαλίας Α) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως εἰσάγονται στὴν κοινωνιολογία τῆς οἰκογενείας καὶ στίς σχέσεις μεταξὺ σχολείου καὶ κοινωνίας. Τοὺς γίνονται γνωστὰ διάφορα σχέδια ὀργανώσεως τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς μέσα στὴ σύγχρονη κοινωνία καὶ τοὺς δίδεται ἢ εὐκαιρία νὰ συνειδητοποιοῦν καὶ συζητοῦν τίς κοινωνικὲς τους προκαταλήψεις. Στὸ Τμήμα τῆς Παιδαγωγικῆς πάλι παρακολουθοῦν μερικὰ μαθήματα Παιδαγωγικῆς Κοινωνιολογίας στὸ Β' ἔτος σπουδῶν καὶ στὸ Γ' ἔτος δίδεται μιὰ σειρά μαθημάτων σὲ δσοες ἐπιθυμοῦν ἐξειδίκευσι στὸν κάλο τῶν Κοινωνικῶν Σπουδῶν. Ἡ εἰσαγωγή τοῦ μαθήματος τῆς Κοινωνιολογίας καὶ στὸ Πρόγραμμα τῶν μελλόντων ἐκπαιδευτικῶν Α) βαθμοῦ καὶ Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως θεωρεῖται ἀπὸ τὸν Διευθυντὴ τοῦ Moray House καὶ καθηγητὴ μου διδάκτορα W. J. Inglis ὡς μιὰ ἀπὸ τίς σημαντικώτερες καινοτομίες στὸ πρόγραμμα γιὰ τὴ μόρφωσι τῶν διδασκαλισσῶν Α) βαθμοῦ ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν καθηγητῶν. Οἱ μέθοδοι ἐργασίας μὲ τοὺς σπουδαστάς ποὺ πρόκειται νὰ τύχουν διπλώματος ἢ πιστοποιητικοῦ Κοινωνικῶν Σπουδῶν παρουσιάζουν ἐξαιρετικὸ διαφέρον, ἀλλὰ ἡ ἀνάπτυξι τους ἐδῶ ξεφεύγει ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς μελέτης μου. Ἄλλωστε τὸ Τμήμα τοῦτο βρῖσκεται ἀκόμη στὸ στάδιο τῆς ἀναπτύξεώς του καὶ ὅτι κι ἂν ποῦμε γι' αὐτὸ σήμερα δὲν θὰ ἔχη πιά ἀξία γιὰ αὔριο, ἀφοῦ τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ στὴν ὀργάνωσι καὶ τὴ λειτουργία του εἶναι ἡ διαρκὴς ἀλλαγὴ προγραμμάτων, μεθόδων καὶ προοπτικῶν.

Τὰ Πειραματικὰ Σχολεῖα τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων

Κάθε Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο ἔχει καὶ τὸ Πρότυπὸ του ἢ καλύτερα τὸ Πειραματικὸ Σχολεῖο, ποὺ μοιάζει περισσότερο μὲ τὰ Πειραματικὰ Σχολεῖα τῶν δικῶν μας Πανεπιστημίων (Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης) παρά μὲ τὰ Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν μας. Κάθε Πειραματικὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ Δημοτικὸ καὶ Γυμνάσιο, ἐκτὸς ἀπὸ τίς περιπτώσεις ἐκεῖνες, ποὺ ἔχει μόνον Δημοτικὸ Σχολεῖο. Στὸ Πειραματικὸ γίνονται ὑποδειγματικὲς διδασκαλίες χάριν τῶν ἀσκουμένων ὑποψηφίων ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, παρακολουθῆσι τῆς ἐργασίας τοῦ σχολείου ἀπὸ τοὺς σπουδαστάς, ψυχολογικὴ παρακολούθησι τῶν μαθητῶν ἀπὸ τοὺς σπουδαστάς, δοκιμασία τῆς ἀποτελεσματικότητος διαφόρων μεθόδων διδασκαλίας τῶν μαθημάτων τοῦ προγράμματος καὶ ποικίλες ἐρευνες ἐπὶ θεμάτων Ψυχολογίας, Διδακτικῆς καὶ Ὀδηγητικῆς. Μὲ τὴν προμήθεια δικτύων τηλεοράσεως μὲ ἐσωτερικὸ κῆ-

κλωμα, πολλά Κολλέγια έχουν συνδέσει με έσωτερικό δίκτυο τηλεοράσεως τις αίθουσες, όπου γίνονται οι υποδειγματικές διδασκαλίες με τις αίθουσες του Κολλεγίου, από όπου παρακολουθούν οι ενδιαφερόμενοι σπουδασταί, όπως αναφέραμε ήδη.

Στά Πειραματικά Σχολεία καλούνται να εργασθούν για λίγα χρόνια απόφοιτοι του Κολλεγίου που έδειξαν εξαιρετική επίδοσι στα μαθήματα, ιδιαίτερες διδακτικές ικανότητες και παιδαγωγικό τάκτ, ανανεωνόμενοι τακτικά, καθώς και δοκιμασμένοι εκπαιδευτικοί, που αποτελούν το μόνιμο προσωπικό του Σχολείου και που είναι ικανοί εκτός από τα διδακτικά τους καθήκοντα να αναλαμβάνουν και έρευνητική εργασία και να βοηθούν τους καθηγητάς των διαφόρων Τμημάτων του Κολλεγίου στην διεξαγωγή αναλόγων έρευνών, για το περιεχόμενο των οποίων μιλήσαμε ήδη στο κεφάλαιο περί της εργασίας των διαφόρων Τμημάτων του Κολλεγίου.

Το Πειραματικό Σχολείο του Παιδαγωγικού Κολλεγίου του Moray House έχει τελευταία περιορισθή μόνο στο Δημοτικό Σχολείο και το Νηπιαγωγείο. Από τον Αύγουστο του 1961 έπαψε να δέχεται μαθητάς για το Γυμνάσιο. Την απόφασι αυτή πήρε το Διοικητικό Συμβούλιο του Κολλεγίου του Moray House ύστερα από εισήγησι του Συμβουλίου Σπουδών και του Διευθυντού του Κολλεγίου — με μεγάλη στενοχώρια, όπως μου είπαν — για το λόγο ότι με τή προσθήκη μιās ακόμη τάξεως στα Γυμνάσια με πρόγραμμα πολλών μαθημάτων, από τα όποια οι μαθηταί θα παρακολουθούν μερικά μόνον κατά την προτίμησι τους, έδημιουργήθη πρόβλημα κτηριακών εγκαταστάσεών, που δεν μπορούσε να διαθέση το Κολλέγιο, λόγω στενότητος χώρου για την επέκτασί του, ενώ από το άλλο μέρος οι προσθήκες νέων κύκλων σπουδών στο Κολλέγιο απαιτούσαν την άμεση εξέυρεσι αίθουσών διδασκαλίας. Φυσικά αν στο Γυμνάσιο έδέχοντο μεγάλο αριθμό μαθητών, μιὰ τέτοια απόφασι δεν θα είχε κανένα λόγο να ληφθή, γιατί οι ομάδες των μαθητών που θα παρακολουθούσαν τα μαθήματα της εκλογής των θα ήσαν μεγάλες σε αριθμό, όποτε θα μπορούσαν να λειτουργούν σαν κανονικές τάξεις, όπως συμβαίνει στα Γυμνάσια της πόλεως. Στην περίπτωσι αυτή θα είχαν να λύσουν το διδακτηριακό πρόβλημα βρίσκοντας άλλοι τους απαιτούμένους χώρους.

Το Τμήμα του Δημοτικού Σχολείου αρχίζει σιγά σιγά να χρησιμοποιείται περισσότερο για έρευνα και λιγώτερα για υποδειγματικές διδασκαλίες, γιατί οι τελευταίες μπορούν κάλλιστα να γίνουν και στα άλλα σχολεία όπου γίνεται ή πρακτική άσκησι των σπουδαστών και γιατί ή έρευνα θεωρείται μιὰ από τις σπουδαιότερες ύπηρεσίες που μπορεί και πρέπει να προσφέρη το Πειραματικό Σχολείο ενός Παιδαγωγικού Κολλεγίου. Η μεγάλη έρευνα γύρω από τή διδασκαλία της Αριθμητικής με τή μέθοδο Cuisenaire που γίνεται εδώ και 10 χρόνια στο Σχολείο αυτό, καθώς και άλλες έρευνες για την καλύτερη μέθοδο διδασκαλίας της αναγνώσεως ήρθαν να δικαιώσουν την αντίληψι αυτή της Διευθύνσεως και του Συμβουλίου Σπουδών του Κολλεγίου του Moray House.

Το Νηπιαγωγείο χρησιμοποιείται για παρακολούθησι της εργασίας του από τις διδασκάλισσες που θέλουν να γίνουν νηπιαγωγοί και για την πρακτική τους άσκησι και ψυχολογική παρακολούθησι των νηπίων. Στο Νηπιαγωγείο εφαρμόζονται οι σύγχρονες αντίληψεις και μέθοδοι για την άγωγή των νηπίων. Η έρευνα σε αυτό είναι πολύ περιωρισμένη.

Φοίτησι

Η φοίτησι των σπουδαστών για τους περισσότερους αρχίζει στις 12 Οκτωβρίου. Για μερικές κατηγορίες αρχίζει νωρίτερα. Έτσι για τις διδασκάλισσες π.χ. που θα φοιτήσουν για το πιστοποιητικό της διδασκαλίας των δύο πρώτων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου (Προπαρασκευαστικό Τμήμα Δημ. Σχολείου) και για κείνες

πού θα πάρουν τον εκπαιδευτικό τίτλο της Νηπιαγωγού αρχίζουν στις 21 Σεπτεμβρίου. Την ίδια ημερομηνία αρχίζουν τα μαθήματα και για το δίπλωμα των Αρχηγών Νεότητας. Για ειδικευμένους διδασκάλους ελαττωματικών παιδιών, εξ άλλου, τα μαθήματα αρχίζουν στις 6 Οκτωβρίου. Το ίδιο και για σπουδαστές από τις χώρες της κοινοπολιτείας. Στις 11 Οκτωβρίου αρχίζουν τα μαθήματα των πτυχιούχων Πανεπιστημίου και άλλων Ανωτάτων Σχολών, κ.ο.κ.

Το Έβδομαδιαίο Ψυχολογικό Πρόγραμμα καταρτίζεται κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών και είναι σταθερό ως το τέλος του διδακτικού έτους, όπως σταθερές και προκαθορισμένες είναι και οι ημερομηνίες των διαφόρων εκδηλώσεων του Κολλεγίου, π.χ. των εορτών, τελετών απονομής πτυχίων και διπλωμάτων κλπ. Οι ώρες διδασκαλίας διατίθενται αποκλειστικά για τη διδασκαλία των μαθημάτων για τα οποία προορίζονται, αναγράφονται δε στο Πρόγραμμα και οι αίθουσες στις οποίες θα γίνονται τα μαθήματα αυτά.

Οι διδακτικές ημέρες είναι πέντε, όπως και για τα άλλα σχολεία της Μεγάλης Βρετανίας και το Σαββατοκύριακο (Week-end) μένει πάντα ελεύθερο για την ουσιαστική ανάπαυση διδασκόντων και διδασκόμενων. Υπάρχουν εν τούτοις Σαββατοκύριακα, που αφιερώνονται σε μορφωτικές εκδρομές και επισκέψεις εκτός της πόλεως. Τα μαθήματα αρχίζουν πάντα στις 9 π.μ., διακόπτονται στις 12 και 40' τα μεσημέρι για γεύμα και αρχίζουν πάλι στις 1 και 40' μ.μ. για να τελειώσουν στις 3 και 55' το απόγευμα. Ένα από τα απογεύματα συνήθως της Τρίτης ή της Τετάρτης αφιερώνεται σε άθλοπαιδιές και άλλες δράσεις χάριν αναψυχής. Συχνά το πρόγραμμα έχει και κενά που αφιερώνονται σκόπιμα για να πηγαίνουν οι σπουδαστές στη βιβλιοθήκη για δανεισμό και παράδοσι βιβλίων και στο Αναγνωστήριο για μελέτη. Πολλές από τις διδακτικές ώρες ή εργασία γίνεται σε μικρές ομάδες και όταν οι αίθουσες δεν επαρκούν ή τάξι χωρίζεται σε δυο Τμήματα, όποτε οι ομάδες του ενός Τμήματος παρακολουθούν το ένα μάθημα και οι ομάδες του άλλου Τμήματος άλλο μάθημα και την επομένη ώρα γίνεται εναλλαγή.

Το διδακτικό έτος χωρίζεται σε τρία τρίμηνα καθωρισμένης διάρκειας. Το 1ο τρίμηνο αρχίζει συνήθως στις 12 Οκτωβρίου και τελειώνει στις 17 Δεκεμβρίου, το 2ο τρίμηνο αρχίζει στις 11 Ιανουαρίου και λήγει στις 25 Μαρτίου και το 3ο τρίμηνο αρχίζει στις 19 Απριλίου και λήγει στις 24 Ιουνίου. Όπου προβλέπεται πρακτική άσκηση των σπουδαστών αυτή γίνεται στο τέλος του τριμήνου, που έχει ορισθεί, όποτε για την κατηγορία αυτή των ασκούμενων σταματούν τα μαθήματα νωρίτερα.

Οι φοιτώντες στα Παιδαγωγικά Κολλέγια οφείλουν να παρακολουθούν ανελλιπώς τα μαθήματα και να δείχνουν αξιοπρεπή συμπεριφορά. Επειδή η εργασία είναι είναι θεωρητική μαζί και πρακτική δεν δικαιολογούνται απουσίες, παρά μόνον αν υπάρχει σοβαρός λόγος. Η παρουσία δηλ. των σπουδαστών είναι απαραίτητη για το προσωπικό τους όφελος. Ας μη ξεχνοῦμε ότι στα φροντιστηριακά μαθήματα γίνεται τέτοια εργασία, που δεν μπορεί να αναπληρωθῆ με κανένα άλλο τρόπο μελέτης και συνεπώς όσοι τυχόν απουσιάζουν χάνουν ανεκτίμητες μορφωτικές ευκαιρίες, που δεν αποκλείεται να τους στοιχίσουν και την αποτυχία τους στις τελικές εξετάσεις... Στην πράξι πάντως οι σπουδαστές δεν απουσιάζουν ποτέ από τα μαθήματα.

Το θέμα της αξιοπρεπούς συμπεριφοράς απασχολεί πάρα πολύ την Διεύθυνσι των Κολλεγίων και τα Συμβούλια Σπουδών. Όπως είδαμε και στο κεφάλαιο για τη διαδικασία της εισαγωγής στο Κολλέγιο δίδεται μεγάλη σημασία στο ήθος των μελλόντων εκπαιδευτικών. Η παρακολούθησι λοιπόν των σπουδαστών και ιδιαίτερα των

1. Οι ημερομηνίες αυτές μπορεί να μετακινηθούν ελαφρώς από έτος σε έτος, αλλά η διάρκεια των τριμήνων είναι πάντοτε η αυτή.

σπουδαστριῶν εἶναι συνεχῆς καὶ συστηματικῆς στὸν τομέα αὐτό. Ὅσοι καὶ ὄσες σπουδάστριες δὲν συμμορφώνονται μὲ τοὺς κανονισμοὺς καὶ τὶς συστάσεις τῶν καθηγητῶν τους δέχονται στὴν ἀρχὴ τὶς νοθεσίαι των καὶ ἂν ἐξακολουθήσουν νὰ ἀδιαφοροῦν ἀποβάλλονται ὀριστικὰ ἀπὸ τὸ Κολλέγιο. Οἱ κανονισμοὶ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας συνιστοῦν τὴν λήψι δλων τῶν μέτρων γιὰ τὴν τακτοποίησι τῶν σπουδαστῶν — καὶ ἰδιαίτερα τῶν σπουδαστριῶν — σὲ οἰκοτροφεία ἢ ἄλλα κατάλληλα καταλύματα, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζονται οἱ ὄροι ὑγιεινῆς διαβιώσεως καὶ μελέτης καὶ νὰ εἶναι εὐχερῆς ἢ παρακολούθησι τους καὶ ἡ ἐπικοινωνία τοῦ Κολλεγίου μὲ αὐτοὺς. Κάθε ἀλλαγὴ διευθύνσεως πρέπει νὰ γνωστοποιεῖται ἀμέσως στὴ Διεύθυνσι τοῦ Κολλεγίου. Ἀπὸ τοὺς κανονισμοὺς ἀπαγορεύεται στοὺς σπουδαστὰς τῶν διευτῶν καὶ τριευτῶν κύκλων σπουδῶν νὰ ἐργάζονται ἢ νὰ παρακολουθοῦν μαθήματα στὸ Πανεπιστήμιο ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνους — πτυχιούχους ἤδη Παν) μίου — πὺ παρακολουθοῦν τὸ Δίπλωμα Παιδαγωγικῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τὸ Δίπλωμα Θεολογίας, στὴν περίπτωσι πὺ ὑπάρχει Πανεπιστήμιο στὴν ἐδρα τοῦ Κολλεγίου. Ἄν κανένας σπουδαστῆς ἢ σπουδάστρια θέλῃ νὰ ἐργασθῆ στὸ διάστημα τῶν θερινῶν διακοπῶν ἢ στὴ διάρκεια τοῦ διδακτικοῦ ἔτους πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἐγγραφὴ συγκατάθεσι τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Κολλεγίου. Τὰ μέτρα αὐτὰ παίρνονται γιὰτὶ οἱ σπουδῆς εἶναι ἐπίπονες καὶ πρέπει οἱ σπουδασταὶ νὰ ἀναπαύονται κανονικὰ, ἰδίως κατὰ τὸ διάστημα τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ἐξετάσεις

Οἱ ἐξετάσεις στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια εἶναι πολλῶν εἰδῶν. Γενικὰ διμῶς διακρίνονται σὲ πρακτικῆς ἐξετάσεις καὶ σὲ ἐξετάσεις γραπτῆς. Οἱ σπουδάστριες γιὰ τὸ Δίπλωμα διδασκαλίας Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως ἢ οἱ παρακολουθοῦντες προγράμματα γιὰ τὴ λήψι πιστοποιητικοῦ πρέπει (α) νὰ ἐπιτύχουν στὶς πρακτικῆς διδακτικῆς ἀσκήσεις, (β) νὰ ἐπιτύχουν στὶς γραπτῆς ἐξετάσεις στὰ θεωρητικὰ μαθήματα τοῦ κύκλου σπουδῶν τους, (γ) νὰ ἔχουν ἱκανοποιητικὴ ἐπίδοσι στὰ πρακτικὰ μαθήματα (Μουσικῆ, Τεχνικὰ κλπ.) καὶ (δ) νὰ πάρουν ἰατρικὸ πιστοποιητικὸ πὺ νὰ φανερώνη ὅτι μποροῦν νὰ διδάξουν.

Τὰ κριτήρια ἐπιτυχίας στὶς κάθε εἰδους ἐξετάσεις καθορίζει τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν τοῦ Κολλεγίου. Ὅσοι σπουδασταὶ δὲν ἐπιτυγχάνουν τὸ ἐπίπεδο ἀποδόσεως πὺ τοὺς ζητεῖται προειδοποιοῦνται ἀπὸ τὸν Διευθυντὴ τοῦ Κολλεγίου γιὰ τὴν ἀνεπαρκῆ τους ἐπίδοσι καὶ τονίζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Διευθυντὴ στοὺς σπουδαστὰς ὅτι, ἂν αὐτοὶ δὲν βελτιωθοῦν, θὰ πρέπει νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ Κολλέγιο. Ἄν στὸ διάστημα πὺ ὀρίζεται ὁ σπουδαστῆς δὲν δείξῃ σημεῖα βελτιώσεως τότε τὸ Συμβούλιο Σπουδῶν γνωρίζει τοῦτο στὸν Διευθυντὴ, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ ζητήσῃ χωρὶς καιμὰ ἄλλη διαδικασίαι, ἀπὸ τὸν σπουδαστὴ νὰ ἀφήσῃ τὸ Κολλέγιο γιὰ πάντα. Σπουδασταὶ πὺ δὲν παρουσιάζουν ἱκανοποιητικὴ ἀπόδοσι στὶς πρακτικῆς ἀσκήσεις — δοκιμαστικῆς διδασκαλίαις — ἢ ἀπορρίπτονται ὀριστικὰ ἢ παραπέμπονται σὲ ἐπὶ πλέον παρακολούθησι καὶ πρακτικῆς ἀσκήσι γιὰ ἓνα τρίμηνο. Ὅσοι πάλι ἀποτυγχάνουν στὶς γραπτῆς ἐξετάσεις ὑποχρεώνονται σὲ συμπληρωματικῆς ἐξετάσεις μετὰ ἀπὸ ὄρισμένο χρονικὸ διάστημα καὶ μόνο ἂν ἐπιτύχουν τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ συνεχίσουν τὶς σπουδῆς τοῦ ἐπομένου ἔτους. Οἱ ἐξετάσεις αὐτῆς γίνονται μέσα στὸν Μάιο γιὰ ὄσους τελειώνουν τὶς σπουδῆς τοῦ ἔτους τὸ 2ο τρίμηνο (τέλη Μαρτίου) καὶ τὸ πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Σεπτεμβρίου γιὰ ὄσους τελειώνουν τὶς σπουδῆς τους τὸν Ἰούνιο. Ὅταν ἡ ἀποτυχία ἐνὸς σπουδαστοῦ εἶναι γενικῆ ἢ ὁ ἴδιος ἔχει ἐπιδείξει πολὺ κακὴ διαγωγή τὸ πὺ πιθανὸ εἶναι νὰ τὸν ἀποκλείσουν γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο. Τοῦτο ἀφίγεται στὴν κρίσι τοῦ Διευθυντοῦ, μετὰ τὴν ἀπόφασι τοῦ Συμβουλίου Σπουδῶν τοῦ Κολλεγίου, τοῦ ὁποῖου ἄλλωστε προεδρεύει ὁ ἴδιος. Στὴν περίπτωσι πάλι πὺ ἓνας σπουδαστῆς ἐπεράτωσε μὲ ἐπιτυχία τὶς σπουδῆς του καὶ δικαιούται ἐκπαιδευτικοῦ τίτλου (διπλώματος ἢ πιστοποιητικοῦ), ἢ χορήγησι τοῦ τίτλου γίνεται μετὰ ἀπὸ

τὴν ἐκδοσι βεβαιώσεως ἀπὸ μέρους τοῦ Διευθυντοῦ, στὴν ὁποία γίνεται λόγος γιὰ τὴν τακτικὴν τοῦ φοίτησι στὴ διάρκεια τῶν σπουδῶν του, γιὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν διαγωγὴν του, γιὰ τὶς σχέσεις του μὲ τοὺς συσπουδαστὰς του, γιὰ τὴν καθαρὴν ἄρθρωσι καὶ ὁμιλίαν του καὶ γενικὰ γιὰ τὸ ὅτι ὁ ὑποψήφιος κατέχει ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἠθικὰς ιδιότητες ποὺ κρίνονται ἀπαραίτητες στὸν ἐκπαιδευτικὸν λειτουργό. Ἡ βεβαίωσι αὕτη χρειάζεται γιὰτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς πύτλους, ποὺ πιστοποιοῦν τὴν καταλληλότητα καὶ τὰ προσόντα ἐνὸς πτυχιούχου, ἐκδίδονται ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας γιὰ τὴ Σκωτία.

Ἡ ζωὴ τῶν σπουδαστῶν στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια

Οἱ σπουδασταὶ τῶν Σκωτικῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων ζοῦν μὴ πλούσια σὲ διώματα καὶ ἐκδηλώσεις ἐσωσχολικῆ καὶ ἐξωσχολικῆ ζωῆ. Παρὰ τὸ φόρτο τῆς ἐργασίας τους βρίσκουν τὸν καιρὸν νὰ ψυχαγωγηθοῦν καὶ νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ πράγματα ποὺ τοὺς ἐνδιαφέρουν. Ἀνάλογα μὲ τὰ διαφέροντά τους οἱ σπουδασταὶ γίνονται μέλη διαφόρων Συλλόγων μέσα στὸ Κολλέγιον. Ἔτσι ἄλλοι ἀνήκουν σὲ Συλλόγους Χριστιανικοὺς, σὲ Γυμναστικοὺς Συλλόγους, στὸ Θεατρικὸν Σύλλογον ἢ στὸν Σαίξπηρικὸν Σύλλογον (ποὺ εἰδικὰ ἀσχολεῖται μὲ τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ) κ.ἄ. Οἱ Σύλλογοι αὗτοι λειτουργοῦν κανονικά, μόνο ποὺ τὰ μέλη τους ἀνανεώνονται ἀπὸ χρονιὰ σὲ χρονιὰ. Κάθε Σύλλογος ἐκλέγει τὸ Διοικητικὸν τοῦ Συμβούλιον, ὅλα δὲ τὰ Συμβούλια τῶν σπουδαστῶν μετέχουν δι' ἐνὸς ἢ περισσοτέρων ἀντιπροσώπων τους σὲ ἓνα δευτεροβάθμιον Συμβούλιον, ποὺ ἀντιπροσωπεύει ὅλους τοὺς σπουδαστὰς τοῦ Κολλεγίου καὶ ἔχει δυὸ βασικά ἔργα: α) Φέρνει σὲ ἐπαφὴν, μὲ νόμιμα μέσα, τοὺς σπουδαστὰς μὲ τὶς διάφορες ἀρχὰς καὶ ὑπηρεσίας τοῦ Κολλεγίου καὶ ἄλλους ὀργανισμοὺς προκειμένου περὶ ζητημάτων ποὺ ἀφοροῦν τοὺς σπουδαστὰς καὶ τὸ Κολλέγιον. Κάθε φορὰ ποὺ οἱ σπουδασταὶ ἔχουν νὰ προτείνουσι ἢ νὰ παραπονεθοῦν γιὰ κάτι γίνεται συνεδρίασι τοῦ Συμβουλίου τῶν Σπουδαστῶν καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν ἀπόφασιν ποὺ παίρνεται ἐξουσιοδοτεῖται ὁ Πρόεδρος νὰ ἐνεργήσῃ μόνος του, ἐρχόμενος σὲ ἐπαφὴν μὲ τὶς διάφορες Ἀρχὰς, γιὰ τὴν διευθέτησιν τοῦ θέματος ποὺ προέκυψε. β) Πρωθεῖ, καλλιεργεῖ καὶ ἐνθαρρύνει μὲ πολλὰ καὶ ποικίλα μέσα τὶς δραστηριότητες καὶ τὴν κοινωνικὴν γενικὰ ζωὴν τῶν σπουδαστῶν. Γιὰ τὸ σκοπὸν αὐτὸ ὑπάρχει εἰδικὸν Συμβούλιον Κοινωνικῶν Σχέσεων, ποὺ ὀργανώνει δεξιώσεις, συνεστιάσεις, χοροὺς καὶ ἄλλες δράσεις καὶ παρέχει τὴν ὑποστήριξιν τοῦ σὲ ὅλους τοὺς Συλλόγους τῶν Σπουδαστῶν, ποὺ εἶχαν τὴν πρωτοβουλίαν νὰ ὀργανώσουσι τέτοιαι δραστηριότητες. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ τὸ Συμβούλιον τῶν Σπουδαστῶν τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου ἔχει τὴν εὐθύνην καὶ γιὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἐτησίου περιοδικοῦ των.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Συλλόγους ἀναλαμβάνουσι τὴν ψυχαγωγίαν τῶν σπουδαστῶν τοῦ Κολλεγίου, τόσο κατὰ τὸ μεσημερινὸν γεῦμα, στὶς αἴθουσας ἐστιάσεως, ὅσο καὶ κατὰ περιόδους (μὴν φορὰ τὴν ἐβδομάδα ἢ ἀνά δεκαπενθήμερον) μὲ μουσικὰς ἐκτελέσεις, μὲ δίσκους κλασσικῆς μουσικῆς, μὲ κινηματογραφικὰς προβολὰς κλπ. Ὀργανοῦν ἀκόμη διάφορας ἐορτὰς, ὅπως εἶναι ἡ Χριστουγεννιάτικη ἐορτὴ, καὶ θεατρικὰς παραστάσεις στὸ θέατρον τοῦ Κολλεγίου καὶ ποὺ κάποτε παρακολουθεῖ καὶ τὸ εὐρύτερον κοινὸν τῆς πόλεως. Ἄλλοι πάλιν Σύλλογοι κανονίζουσι φιλικὰς συναντήσεις σὲ διάφορα ἀθλήματα καὶ ἀθλοπαιδιὰς μὲ συλλόγους ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων.

Ὅλοι οἱ σπουδασταὶ μέλη τῶν διαφόρων Συλλόγων καὶ τοῦ Συμβουλίου τῶν Σπουδαστῶν τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου εἶναι αὐτοδικαίως καὶ μέλη τῆς Ἐνώσεως τῶν Σκωτικῶν Σπουδαστῶν, μὴς πανσπουδαστικῆς ὀργανώσεως, ποὺ ἐξασφαλίζει στὰ μέλη τῆς πολλὰ πλεονεκτήματα, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα εἶναι καὶ ἡ ταυτότητα ποὺ ἐπιτρέπει στοὺς σπουδαστὰς νὰ ταξιδεύουσι μὲ μειωμένον εἰσιτήριον στὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικόν, νὰ ἐξασφαλίζουσι εὐκόλως στέγη, ὅπου πηγαίνουσι κ.ἄ. Ἐνθαρρύνονται ἔτσι οἱ σπουδασταὶ νὰ πραγματοποιοῦν ταξίδια στὸ ἐξωτερικόν τὸ καλοκαίρι εἴτε ἀτομικὰ

είτε κατά τμήματα με επί κεφαλής καθηγητάς των. Τὸν Σεπτέμβριο πού μᾶς πέρασε π.χ. μιὰ μεγάλη ομάδα σπουδαστῶν τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House με ἐπί κεφαλής τὸν Ὑποδιευθυντὴ τοῦ Κολλεγίου ἔκαμε μιὰ μεγάλη ἐκδρομὴ στὴ Μεσόγειο καὶ ἔμεινε μιὰ ἐβδομάδα περίπου καὶ στὴν Πατρίδα μας, στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου. Ἄλλοι σπουδασταὶ πῆγαν στὴν Ἰταλία καὶ ἄλλες χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἡ κίνησι αὐτὴ χρόνο με τὸ χρόνο συστηματικῶς γίνεται περισσότερο καὶ διαρκῶς αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν σπουδαστῶν, πού κάνουν ἐκδρομὲς ἔξω ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ. Τὴ κίνησι ἐνθαρρύνει καὶ ἡ Διοίκησι τοῦ Κολλεγίου, γιατί με τὸν τρόπο αὐτὸ οἱ αὐριανοὶ διδάσκαλοι τῆς Σωτίας ἀποκοῦν μιὰ πολύτιμη ἐμπειρία γιὰ τοὺς ἄλλους λαούς, πού τοὺς εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ μιὰ πῶς ἀποδοτικὴ ἐργασία στὸ σχολεῖο τους. Τὸ Συμβούλιο τῶν Σπουδαστῶν κάθε Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου μετέχει στὴν Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐνώσεως Σκώτων Σπουδαστῶν με ἓνα ἀντιπρόσωπό του καὶ με δύο ἀντιπροσώπους του στὸ Γενικὸ Συμβούλιο τῆς Ἐνώσεως.

Οἱ σπουδασταὶ, ὡς μέλη τῶν διαφόρων Συλλόγων, συμπεριφέρονται πάντα με κοσμιότητα καὶ εἶναι σὲ θέσι νὰ κάνουν καλὴ χρῆσι τῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῶν προνομίων τους. Σέβονται τοὺς καθηγητάς των καὶ περισσότερο τὴν Διεύθυνσι τοῦ Κολλεγίου, στὴν συμπράτασι δὲ ὄλων ὑπολογίζουν πάρα πολὺ γιὰ τὴ λύσι τῶν ἀτομικῶν καὶ τῶν γενικῶν προβλημάτων τους. Ἔτσι ἓνα Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ χωρὶς καμμίαν ὑπερβολὴ σὰν μιὰ ἐστία πολιτισμοῦ, σὰν μιὰ κυψέλη ἐργασίας, ὅπου ὁ καθένας ξέρει τὴ θέσι του, τὰ δικαιώματά του καὶ τὶς ὑποχρεώσεις του.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Ὅπως σὲ κάθε ἐπιστήμη ἔτσι καὶ στὶς ἐπιστήμες τῆς Ἀγωγῆς ἔχομε πρόδους, πού πρέπει νὰ γίνωνται γνωστὲς στοὺς ἐκπαιδευτικούς πού βρίσκονται στὴν ἐνεργὸ ὑπηρεσία ἢ καὶ στοὺς ἐκπαιδευτικούς πού γιὰ κάποιον ἀτομικὸ λόγον ἔμειναν ἐκτὸς ὑπηρεσίας γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα. Ὅσο καὶ ἂν ἡ ἀρχικὴ βασικὴ μόρφωσι τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν εἶναι πλήρης μετὰ ἀπὸ μερικὰ χρόνια, ἔστι καὶ ἂν παρακολουθοῦν τὰ κυκλοφοροῦντα ἔντυπα καὶ νέα βιβλία, γίνεται φανερὴ ἡ ἀνάγκη κάποιας ἐνημερώσεώς των στὰ ἰδρύματα ὅπου θεραπεύεται συστηματικὰ ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη. Ἡ ἀνάγκη αὐτὴ ἔχει διαπιστωθῇ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας, τὶς Τοπικὲς Ἐκπαιδευτικὲς Ἀρχές, τοὺς Ἐπιθεωρητάς καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ ὁργανώνονται ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια προγράμματα καὶ σεμινάρια πάνω σὲ θέματα πού ἀναφέρονται στὴ σχολικὴ πράξι καὶ τὴν θεωρίαν πού τὴν στηρίζει, ἀπὸ τὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας, πού ὅπως εἶδαμε ἔχουν ἀναλάβει τὴν παιδαγωγικὴ κατάρτισι ὄλων τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν τῆς χώρας αὐτῆς.

Τὰ προγράμματα αὐτὰ ἐκτελοῦνται τόσο στὴ διάρκεια τοῦ διδακτικοῦ ἔτους, ὅσο καὶ στὸ διάστημα τῶν θερινῶν διακοπῶν. Πρὸς τὸ παρὸν τὰ σοβαρώτερα ἀπὸ τὰ προγράμματα αὐτὰ ἐπιμορφώσεως καὶ ἐνημερώσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς ἐξαιρέσεις, γίνονται τὸ καλοκαίρι, μετὰ τὴν λήξι τῶν μαθημάτων, γιὰ νὰ μὴ διαταράσσεται ἡ λειτουργία τῶν σχολείων. Ὑπάρχουν ὅμως ἀρκετοὶ παιδαγωγοί, πού ὑποστηρίζουν ὅτι μετεκπαιδεύσεις τέτοιες πρέπει νὰ γίνωνται στὴ διάρκεια τοῦ διδακτικοῦ ἔτους, καὶ νὰ μένη τὸ καλοκαίρι γιὰ τὴν ἀνάπαυσι τῶν ἐκπαιδευτικῶν, ὥστε με ἀνανεωμένες τὶς δυνάμεις νὰ ξαναρχίζουσι τὸ Σεπτέμβριον τὰ μαθήματα. Στὴν πράξι ἐφαρμόζονται καὶ οἱ δύο τρόποι ἐπιμορφώσεως. Ἔτσι, γιὰ νὰ πάρωμε ἓνα παράδειγμα, στὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Moray House παρακολουθοῦν τὰ προγράμματα αὐτὰ περίπου 3.000 ἐκπαιδευτικοί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους 1.000 περίπου παρακολουθοῦν μικρὰ προγράμματα στὴ διάρκεια τοῦ διδακτικοῦ ἔτους καὶ 2.000 περίπου τὰ θερινὰ προγράμματα.

Στή Σκωτία τὰ 4 μεγαλύτερα Παιδαγωγικά Κολλέγια, δηλ. τοῦ Moray House (Ἐδιμβούργο), τοῦ Dundee (στήν ὁμώνυμη πόλι), τοῦ Aberdeen (στήν ὁμώνυμη πόλι) καὶ τοῦ Jordan hill (Γλασκώδη) ὀργανώνουν προγράμματα θερινῶν μαθημάτων, πού παρακολουθοῦν ἐκπαιδευτικοὶ ἀπὸ ὅλη τὴ Σκωτία ἢ ἄλλες περιοχές. Τὰ προγράμματα αὐτὰ εἶναι διαφόρου ἐίδῶν. Ἄλλα παρέχουν κανονικὴ ἐξειδίκευσι καὶ ἀναλόγους τίτλους, πού δίνουν στοὺς κατόχους τους τὸ δικαίωμα νὰ ἀπασχοληθοῦν σὲ ἄλλες ἐργασίες μὲ ἀνάλογη αὐξήσει μισθοῦ, ἄλλα παρέχουν ἀπλὴ ἐνημέρωσι σὲ τελευταῖες ἐξελίξεις τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ τῆς ψυχολογίας καὶ ἄλλα ἐπιμόρφωσι σὲ σὲ λειτουργοὺς Α) βαθμοῦ καὶ Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδευσεως. Τὰ Προγράμματα θερινῶν μαθημάτων δὲν εἶναι πάντα τὰ ἴδια, ἀλλὰ ρυθμίζονται ἀπὸ τὴς ἀνάγκης τῆς ἐκπαιδευσεως καὶ τὰ διαφέροντα τῶν ἴδιων τῶν ἐκπαιδευτικῶν. Ἀπὸ τὸ Φθινόπωρο γίνονται δεκτὲς ὑποδείξεις ἀπὸ τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς γιὰ τὴν ὀργάνωσι καὶ λειτουργία προγραμμάτων πού τοὺς ἐνδιαφέρουν εἴτε πάνω σὲ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν στὴ διδακτικὴ τους ἐργασία εἴτε πάνω σὲ θέματα, στὰ ὁποῖα θέλουν νὰ ἐνημερωθοῦν, εἴτε τέλος σὲ μαθήματα, πού τοὺς δίνουν κάποια ἐξειδίκευσι, πού κοντὰ στὰ ἄλλα ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα καὶ τὴ βελτίωσι τῶν μισθῶν τους. Ὑποδείξεις δέχονται ἀκόμη τὰ Κολλέγια καὶ ἀπὸ τὴς ἐπίσημες Ἐκπαιδευτικὲς Ἀρχές, ἢ ἄλλες ὑπηρεσίες καὶ Ὀργανώσεις, πού ἔχουν ἀμεση ἀνάγκη στελεχῶν μὲ εἰδικὴ κατάρτισι, ἢ ὁποῖα μπορεῖ νὰ δοθῇ ἀπὸ τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια. Ὅταν παρουσιασθῇ ἐπαρκὴς ἀριθμὸς ἐνδιαφερομένων τότε τὸ πρόγραμμα μαθημάτων τῆς κατηγορίας αὐτῆς περιλαμβάνεται στὸ ἐντυπο θερινῶν μαθημάτων πού κυκλοφορεῖ καὶ ἀποστέλλεται στοὺς ἐκπαιδευτικοὺς τῆς Σκωτίας, διὰ τῶν Διευθυντῶν τῶν σχολείων. Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ κατόπιν συμπληρώνουν ἐντυπες αἰτήσεις καὶ τὴς στέλλουν στὸν Ὑποδιευθυντὴ (vice principal) τοῦ Κολλεγίου τῆς ἐκλογῆς των μέχρι τέλος Ἀπριλίου περίπου. Ὁ Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν εὐθύνῃ γιὰ τὴν σύνταξι τοῦ προγράμματος τῶν θερινῶν μαθημάτων, ταξινομεῖ τὴς αἰτήσεις καὶ ἐπιστατεῖ στὴν ὅλη προεργασία γιὰ τὴ λειτουργία τῶν προγραμμάτων τῶν θερινῶν μαθημάτων στὴ διάρκεια τῶν 3 πρώτων ἐβδομάδων τοῦ Ἰουλίου.

Τὰ θερινὰ μαθήματα παρέχονται δωρεάν. Μόνον ἂν χρειασθῇ χρησιμοποίησι συγκοινωνιακοῦ μέσου οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐπιβαρύνονται μὲ τὸ σχετικὸ εἰσιτήριο, πρᾶγμα πού γίνεται συνήθως γιὰ τὸ Κολλέγιο ὀργανώνει καὶ ἐπισκέψεις μορφωτικοῦ διαφέροντος. Στους προσερχομένους ἐξασφαλίζεται στέγη στὰ Οἰκοτροφεία τῶν Κολλεγίων, ὅπου ὑπάρχουν καὶ τροφή μὲ πληρωμὴ. (Τὰ ἐξοδα αὐτὰ ἀνέρχονται σὲ 600 δραχμὲς τὴν ἐβδομάδα). Στὸ διάστημα τῶν θερινῶν μαθημάτων λειτουργεῖ καὶ τὸ ἐστιατόριο τοῦ Κολλεγίου, πού δίνει γεύματα σὲ χαμηλὲς τιμὲς.

Γιὰ νὰ σχηματίσῃ ὁ ἀναγνώστης μιὰν ἰδέα ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας πού γίνεται στὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια στὴ διάρκεια τῶν θερινῶν μαθημάτων καὶ σεμιναρίων θὰ παραθέσω πῶς κάτω τὸ Πρόγραμμα τοῦ θέρους τοῦ 1965 τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House (1).

Α) Προγράμματα Ἐξειδικεύσεως

Τὰ Προγράμματα αὐτὰ διαρκοῦν 6 ἐβδομάδες καὶ χωρίζονται σὲ δυὸ κύκλους ἢ σειρὲς μαθημάτων, μιὰ γιὰ κάθε καλοκαίρι. Γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ ὁ ἐνδιαφερόμενος ἐκπαιδευτικὸς τὴν πρώτη σειρά πρέπει νὰ ἔχη διδακτικὴ πείρα τοῦλάχιστον 1 ἔτους καὶ νὰ ἐργασθῇ τὸ προσεχὲς ἔτος γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὸ ἐπόμενο καλοκαίρι τὴ δεύτερη σειρά τῶν μαθημάτων. Ὅσοι παρουσιάζουν ἱκανοποιητικὴ ἐπίδοσι στὰ μαθήματα αὐτὰ μποροῦν νὰ πάρουν τὸν ἀνάλογο τίτλο ἐξειδικεύσεως, πού ση-

1. Βλέπε σχετικὸν φυλλάδιον τοῦ Moray House : Courses for Teachers in Service, Summer Vacation, 1965.

μαίνει ένα επί πλέον προσόν για την βελτίωσι της θέσεώς των και του μισθοῦ των. Στο Κολλέγιο του Moray House λειτούργησαν τὸ περασμένο καλοκαίρι (1965) τὰ ἐξῆς προγράμματα μαθημάτων:

1) Μέθοδοι ἐργασίας στὸ Προπαρασκευαστικὸ Τμήμα τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου (Infant School Methods) (2ος κύκλος μαθημάτων ἀπὸ 5 ἕως 23 Ἰουλίου, 75 διδακτικὲς ὥρες). Οἱ διδασκάλισσες ποὺ παρακολουθοῦν καὶ τοὺς δυὸ κύκλους μὲ ἐπιτυχία ὑποβάλλουν αἴτησι στὸ Ἰπουργεῖο Παιδείας γιὰ τὴ Σκωτία γιὰ τὴν ἀπόκτησι πιστοποιητικοῦ ἐξειδικευμένης διδασκαλίας, ἱκανῆς νὰ διδάξη στὶς 2 πρώτες τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου (Infant Department).

2) Ἡ Διδασκαλία τῶν καθυστερημένων παιδιῶν στὰ Σχολεῖα τῆς Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως (2ος κύκλος μαθημάτων ἀπὸ 5 ἕως 23 Ἰουλίου 75 διδακτικὲς ὥρες). Ὅσοι παρακολουθήσουν ἐπιτυχῶς τοὺς δυὸ κύκλους θερινῶν μαθημάτων, γιὰ νὰ λάβουν τὸν ἀνάλογο τίτλο ἐξειδικεύσεως ὑποβάλλουν αἴτησι στὸν Διευθυντὴ τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου ποὺ ὑπάγεται τὸ σχολεῖο ὅπου ἐργάζονται οἱ ἐνδιαφερόμενοι.

Β) Συμπληρωματικὰ προγράμματα στὶς μεθόδους διδασκαλίας τῶν μαθημάτων Ἀγγλικῆς, Ἱστορίας, Γεωγραφίας καὶ Μαθηματικῶν στὰ σχολεῖα τῆς Β) βαθμοῦ ἐκπαιδεύσεως

Τὰ προγράμματα αὐτὰ ἀφοροῦν στὴ διδασκαλία τῶν μεθόδων διδασκαλίας διαφόρων μαθημάτων σὲ ὄσους διδάσκουν στὰ σχολεῖα τῆς Β) βαθμοῦ Ἐκπ) σεως, τὰ ὁποῖα τοὺς δίδουν τὸ δικαίωμα νὰ θεωρηθοῦν προσοντοῦχοι στὸν κλάδο ποὺ διδάσκουν. Τὸ περασμένο καλοκαίρι λειτούργησαν 4 τέτοια προγράμματα μαθημάτων, τὰ ἐξῆς:

3) Μέθοδοι διδασκαλίας τῆς Ἀγγλικῆς, (5 ἕως 16 Ἰουλίου, 20 διδακτικὲς ὥρες).

4) Μέθοδοι διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας (στὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα).

5) Μέθοδοι διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας (στὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα).

6) Μέθοδοι διδασκαλίας τῶν Μαθηματικῶν (στὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα).

Γ) Προγράμματα ἐνημερώσεως καὶ ἀπλῆς ἐπιμορφώσεως

Τὰ προγράμματα αὐτὰ ἀναφέρονται σὲ 38 θέματα καὶ κράτησαν 1 ἕως 2 ἐβδομάδες. Σκοπὸς τους ἦταν ἡ ἐνημέρωσι τῶν ἐκπαιδευτικῶν σὲ ποικίλα θέματα διδακτικῆς κυρίως φύσεως, σύμφωνα μὲ τὶς ἐκπαιδευτικὲς ἀνάγκες ἢ τὰ διαφέροντα τῶν ἐκπαιδευτικῶν, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀπαρίθμησί τους:

7) Μαθηματικὰ Δημοτικοῦ Σχολείου: (5 ἕως 9 Ἰουλίου). Γίνεται μιὰ πρώτη εἰσαγωγὴ στὸν τρόπο διδασκαλίας τῶν Μαθηματικῶν στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο καὶ μαζὶ πρακτικὴ ἐργασία στὴν τάξι.

8) Μαθηματικὰ Δημοτικοῦ Σχολείου (2ος κύκλος γιὰ προχωρημένους) (5 ἕως 9 Ἰουλίου). Τὰ μαθήματα αὐτὰ παρακολουθοῦν μονάχα ἐκπαιδευτικοὶ ποὺ παρακολούθησαν τὸ προηγούμενο καλοκαίρι τὸν 1ο κύκλο. Ἡ ἐργασία γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ διαλογικὴ συζήτησι, ποὺ τὴν πλουτίζουν μὲ τὴν πείρα τους οἱ ἀσκούμενοι.

9) Εἰσαγωγὴ στὸ νέο ἀναλυτικὸ πρόγραμμα τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν στὶς Μέσες καὶ Ἀνώτερες τάξεις τοῦ Δημοτ. Σχολείου (12 ἕως 16 Ἰουλίου).

10) Εἰσαγωγὴ στὸ νέο ἀναλυτικὸ πρόγραμμα τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν στὶς Μέσες καὶ Ἀνώτερες τάξεις τοῦ Δημοτ. Σχολείου (12 ἕως 16 Ἰουλίου).

11) Ἡ Βιβλιοθήκη στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο: (5 ἕως 9 Ἰουλίου): Τὰ μαθήματα αὐτὰ σκοπὸ ἔχουν νὰ βοηθήσουν τὸν διδάσκοντα στὴν ἀξιοποίησι τῆς σχολικῆς βιβλιοθήκης στὴν καθημερινὴ διδακτικὴ του ἐργασία. Τὰ παραδίδουν σχολικοὶ βιβλιοθηκῆριοι καὶ διδάσκαλοι ποὺ ἔχουν πείρα στὴ χρησιμοποίησι τῆς σχολικῆς βιβλιοθήκης.

12) Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Γαλλικῶν στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο (5 ἕως 9 Ἰουλίου). Τὰ μαθήματα αὐτὰ ἐξοικειώνουν τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς ποὺ θὰ θελήσουν νὰ διδάξουν τὸ μάθημα τοῦτο μετὰ τὶς μεθόδους καὶ τὰ ὁπτικο-ἀκουστικὰ μέσα διδασκαλίας τῆς Γαλλικῆς γλώσσας.

13) Τὸ κέντημα στὴν ἀγωγή καὶ τὴ διδασκαλία (5 ἕως 9 Ἰουλίου) : Εἰσάγει τὴ διδασκαλία τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου στὴ χρῆσι τῶν συγχρόνων μεθόδων διδασκαλίας τοῦ μαθήματος καὶ στὴ νέα διδακτέα βιβλ.

14) Ἡ διδασκαλία τῆς Γεωγραφίας στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο (5 ἕως 9 Ἰουλίου). Τὰ μαθήματα αὐτὰ κατατοπίζουν τὸν διδάσκοντα στὴ χρῆσι τῆς νέας μεθόδου διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας, ποὺ βασιζέται στὴ σπουδὴ μιᾶς περιοχῆς ἀπὸ γεωγραφικὴ ἀποψὶ μετὰ τὴν τριμερῆ πορεία τῆς παρατηρήσεως, τῆς καταγραφῆς καὶ ἐρμηνείας τῶν παρατηρουμένων. Πρόκειται γιὰ τὴν μύησι τοῦ διδάσκοντος στὴ χρῆσι τῆς εὐρετικῆς μεθόδου διδασκαλίας, ποὺ θέτει τὸ παιδί στὴ θέσι τοῦ ἐρευνητοῦ καὶ διεγείρει καὶ διατηρεῖ σὲ αὐτὸ τὴν χαριτωμένη περιέργεια, ποὺ εἶναι χαρακτηριστικὴ τοῦ ἐρευνητικοῦ πνεύματος καὶ συνάμα βοηθεῖ τὸν μαθητὴ στὴν εὕρεσι τρόπων ἐκφράσεως τῆς προσωπικῆς του ἐμπειρίας, ὅπως αὐτὴ πλουτίζεται ἀπὸ τὴν κατευθυνομένη παρατήρησι.

15) Νέαι μέθοδοι καὶ μέσα διδασκαλίας στὰ Ὀλιγοθέσια (ἢ Ἀγροτικὰ ὅπως τὰ λέγε) Δημοτικὰ Σχολεῖα (16-23 Ἰουλίου).

16) Οἱ Τέχνες στὴ διδασκαλία (19 ἕως 23 Ἰουλίου) : Τὰ μαθήματα αὐτὰ παρακολουθοῦν ἐκπαιδευτικοὶ ποὺ διδάσκουν στὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα ἢ σὲ ἀδύνατους μαθητὰς ἄλλων σχολείων. Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ διδασκόμενα θέματα συσχετίζονται μετὰ τὸ Πρόγραμμα τῶν ἄλλων μαθημάτων τοῦ σχολικοῦ Προγράμματος καὶ μετὰ τὴν μάθησι ἀπὸ μέρος τοῦ παιδιοῦ «διὰ τοῦ πράττειν».

17) Μαθήματα στὶς μεθόδους διδασκαλίας στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο γιὰ ἐκπαιδευτικοὺς ποὺ πρόκειται νὰ ξαναδιδάξουν στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο (12 ἕως 23 Ἰουλίου, 40 διδακτικὲς ὥρες), ὕστερα ἀπὸ μακρὰ παραμονὴ ἐκτὸς ὑπηρεσίας.

18) Τελευταῖες ἐξελίξεις στὶς πρώτες βαθμίδες τῆς Α) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως (5 ἕως 16 Ἰουλίου, 40 διδακτικὲς ὥρες) : Τὰ μαθήματα αὐτὰ προορίζονται γιὰ διδασκάλους Δημοτικῶν σχολείων καὶ εἰδικῶν σχολείων καὶ γιὰ Διευθυντὰς σχολείων καὶ τοὺς βοηθοὺς των καὶ τοὺς ἐνημερώνουν πᾶνω στὶς τελευταῖες ἐξελίξεις στὴν ἐκπαίδευσι τῶν παιδιῶν ἡλικίας 5 ἕως 9 ἐτῶν κυρίως σὲ θέματα διδασκαλίας τῶν διαφόρων μαθημάτων καὶ τῆς ψυχολογίας τῆς ἡλικίας αὐτῆς.

19) Ἡ μέθοδος διδασκαλίας τῆς Ἀριθμητικῆς τοῦ Cuisenaire (5 ἕως 9 Ἰουλίου). Τὰ μαθήματα αὐτὰ προορίζονται γιὰ ἐκπαιδευτικοὺς ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ θὰ διδάξουν ἀριθμητικὴ μετὰ τὴν μέθοδο Cuisenaire καὶ περιλαμβάνουν πρακτικὴ ἀσκησι τῶν παρακολουθούντων σπουδαστῶν στὴ χρῆσι τοῦ σχετικοῦ ὀλικοῦ κατὰ τὴν ἐκτέλεσι τῶν 4 πράξεων τῆς Ἀριθμητικῆς ἐπὶ ἀκεραίων καὶ δεκαδικῶν καθὼς καὶ ὑποδειγματικὴ διδασκαλία σὲ παιδιὰ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

20) Ἡ μέθοδος διδασκαλίας τῆς πρώτης ἀναγνώσεως (12 ἕως 16 Ἰουλίου) : Στὴ σειρά τῶν μαθημάτων αὐτῶν περιλαμβάνεται καὶ ἓνα σεμινάριο στὸ ὁποῖο μιλοῦν διδασκάλισσες πεπειραμένες στὴ χρῆσι τῆς μεθόδου διδασκαλίας τῆς πρώτης ἀναγνώσεως.

21) Στοιχειώδη στατιστικὰ (12 ἕως 15 Ἰουλίου, 4 ὥρες).

22) Ἡ διδασκαλία τῆς Ἀλγεβρας καὶ τῶν λογαριασμῶν μετὰ μικρὲς ἀριθμητικὲς μηχανεὲς (12 ἕως 16 Ἰουλίου, 22½ διδακτικὲς ὥρες). Τὰ μαθήματα αὐτὰ διδάσκονται ἀπὸ καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου στὶς αἴθουσες τοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Μαθηματικῶν καὶ ἀποσκοποῦν στὸ νὰ κάμουν τοὺς διδάσκοντας τὴν Ἀλγεβρα διορατικοὺς στὸν τρόπο τῆς σύγχρονης διδασκαλίας τῆς. Ἀκόμη στὰ μαθήματα αὐτὰ διδάσκονται οἱ ἐκπαιδευτικοὶ τὸν τρόπο χρήσεως καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῶν μικρῶν ἀριθμομηχανῶν.

23) Ἡ διδασκαλία τῶν Συγχρόνων Σπουδῶν στὰ Γυμνάσια (5 ἕως 16 Ἰου-

λίου). Το μάθημα αυτό είναι ένα άμάλγαμα γνώσεων από την Ιστορία, την Γεωγραφία και στοιχεία Οικονομικής, που διδάσκονται στους μαθητές εκείνους των σχολείων Β) βαθμίου Έκπαιδευσεως που δεν θέλουν να παρακολουθήσουν Ιστορία και Γεωγραφία από την Γ' τάξη του Γυμνασίου και πέρα. Πρόκειται δηλ. για ένα σχετικά νέο μάθημα στο πρόγραμμα. Το σεμινάριο παρακολουθούν καθηγηται Ιστορίας και Γεωγραφίας. (20 διδακτικές ώρες).

24) Μαθήματα σχετικά με το ανέδασμα κλπ. θεατρικών έργων (12 έως 23 Ιουλίου, 20 διδακτικές ώρες) : Σκοπός των μαθημάτων αυτών είναι να δώσουν στον εκπαιδευτικό Β) βαθμίου εκπαίδευσεως πρακτικές γνώσεις στον τρόπο παραγωγής θεατρικών έργων σε σχολεία της Β) βαθμίου Έκπαιδευσεως και περιλαμβάνουν μαθήματα οργανώσεως μιας θεατρικής παραστάσεως, εκλογής των καταλλήλων έργων, τεχνικής ήθοποιας και παρουσιάσεως ενός έργου.

25) Όπτικο-άκουστικά μέσα διδασκαλίας Συγχρόνων Ξένων Γλωσσών (5 έως 9 Ιουλίου, 10 διδακτικές ώρες). Ενδιαφέρει τους διδάσκοντας ξένες γλώσσες στα σχολεία της Β) βαθμίου Έκπαιδευσεως.

26) Η διδασκαλία της Βιολογίας στις δυο πρώτες γυμναστικές τάξεις (5 έως 9 Ιουλίου, 20 διδακτικές ώρες) :

27) Η διδασκαλία της Βιολογίας στις ανώτερες βαθμίδες της Β) βαθμίου Έκπαιδευσεως (12 έως 16 Ιουλίου, 25 διδακτικές ώρες).

28) Η διδασκαλία της Χημείας στο 3ο και 4ο έτος σύμφωνα με το éναλλασσόμενο Αναλυτικό Πρόγραμμα (5 έως 9 Ιουλίου, 25 ώρες διδασκαλίας). Προορίζεται για καθηγητές Χημείας σε σχολεία Β) βαθμ. Έκπαιδευσεως.

29) Η διδασκαλία της Φυσικής στο 3ο και 4ο έτος σύμφωνα με τó éναλλασσόμενο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σχολείων Β) βαθμίου (12 έως 16 Ιουλίου 1965, 25 διδακτικές ώρες).

30) Ηλεκτρονική για καθηγητές των Φυσικών (19 έως 23 Ιουλίου, 25 διδακτικές ώρες)

31) Τά Λατινικά στις τρεις πρώτες τάξεις των Σχολείων Β) βαθμίου Έκπαιδευσεως (5 έως 9 Ιουλίου, 20 διδακτικές ώρες).

32) Σχέδιο στο ύπαιθρο και ζωγραφική τοπίων (5 έως 16 Ιουλίου, 30 διδακτικές ώρες).

33) Η άπλη φωτογραφία και οι εφαρμογές της φωτογραφικής τέχνης στο σχολείο (5 έως 16 Ιουλίου, 30 διδακτικές ώρες).

34) Η καλή γραφή — θεραπευτικά μαθήματα για εκπαιδευτικούς (5 έως 16 Ιουλίου, 10 διδακτικές ώρες). Σκοπός των μαθημάτων αυτών είναι να βοηθηθούν οι διδάσκαλοι στη βελτίωση του γραφικού των χαρακτήρος, να πάρουν οδηγίες για τó πώς θά γράφουν στον πίνακα, πώς όταν κάνουν χάρτες κλπ.

35) Παιδαγωγική Κοινωνιολογία (5 έως 16 Ιουλίου, 20 διδακτικές ώρες). Τα μαθήματα που διδάσκονται την α' εβδομάδα σκοπό έχουν να βοηθήσουν τον διδάσκαλο να κατανοήσει βαθύτερα την κοινωνία μέσα στην οποία ζουν και αναπτύσσονται μαθηταί του, ενώ τα μαθήματα που διδάσκονται τη β' εβδομάδα αποβλέπουν κυρίως στην εξέταση του ρόλου του εκπαιδευτικού μέσα στην τάξη του, στο σχολείο και στο όλο εκπαιδευτικό σύστημα. Γενικά τα μαθήματα αυτά αποτελούν τή θεωρητική βάση του προγράμματος θερινών μαθημάτων για τó Σχολείο και τήν Κοινότητα.

36) Τó Σχολείο και ή Κοινότητα (5 έως 16 Ιουλίου, 20 διδακτικές ώρες) : Τα μαθήματα αυτά προορίζονται για τους εκπαιδευτικούς που ενδιαφέρονται για τήν συμβουλευτική εργασία του διδασκάλου ή για τήν σχολική εργασία με τó σύστημα των ομάδων και οργανώνονται σε συσχετισμό με τα μαθήματα του προηγούμενου προγράμματος. (άρ. 35).

37) Πηλοπλαστική και κατασκευή μοντέλων (5 έως 16 'Ιουλίου, 30 διδακτικές ώρες).

38) Τεχνικές εξετάσεων (12 έως 16 'Ιουλίου, 10 διδακτικές ώρες) : Τα μαθήματα αυτά αναφέρονται στην τεχνική της κατασκευής τέτοι αντικειμενικής εξέτασης των μαθητών στα σχολικά μαθήματα, με ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο της κατασκευής των ατομικών θεμάτων σε κάθε τέτοι, στην οποία μετέχουν υποχρεωτικά και οι ασκούμενοι εκπαιδευτικοί.

39) Νέα υλικά μέσα για τη διδασκαλία της 'Αγγλικής (19 έως 23 'Ιουλίου).

40) Σύγχρονοι μέθοδοι για την διδασκαλία των Θρησκευτικών (5 έως 9 'Ιουλίου, 10 διδακτικές ώρες).

41) Γενική γνώση της 'Αγίας Γραφής (5 έως 9 'Ιουλίου, 10 διδακτικές ώρες) : Σκοπός των μαθημάτων αυτών είναι να δώσουν στους εκπαιδευτικούς Α) βαθμίου και Β) βαθμίου 'Εκπαιδύσεως βασικές γνώσεις από την 'Αγία Γραφή για την καλή διδασκαλία του μαθήματος.

42) Κατασκευή μοντέλων στο μάθημα των Μαθηματικών με σύγχρονα υλικά (12 έως 16 'Ιουλίου, 10 διδακτικές ώρες) : Τα μαθήματα αυτά αφορούν κυρίως τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν μαθηματικά στο Δημοτικό Σχολείο.

43) Σχολική 'Υγιεινή στο σχολείο σήμερα (12 έως 16 'Ιουλίου, 10 διδακτικές ώρες).

44) Τροφές και διατροφή (για τις καθηγήτριες της οικιακής οικονομίας) (5 έως 9 'Ιουλίου, 27 διδακτικές ώρες).

Δ) Προγράμματα με εσωτερικούς σπουδαστές

Πρόκειται για προγράμματα που για να τα παρακολουθήσει κανείς πρέπει να μένει συνέχεια στο Παιδαγωγικό Κολλέγιο (δηλ. να κοιμάται και να τρώει στο Οικοτροφείο του Κολλεγίου). Τα έξοδα διαμονής και διατροφής για μια εβδομάδα είναι 900 δραχμές περίπου. Το περασμένο καλοκαίρι λειτουργούσαν τα εξής τρία προγράμματα:

45) Μαθηματικά: Σύγχρονα μαθηματικά (4 έως 10 'Ιουλίου).

46) 'Ιστορία: Σύγχρονη ή 'Ιστορία της Σκωτίας (4 έως 10 'Ιουλίου).

47) 'Αγγλικά: Γλωσσολογία και διδασκαλία των 'Αγγλικών (11 έως 17 'Ιουλίου).

Τα θερινά προγράμματα δεν είναι πάντα τα ίδια σε όλα τα Κολλέγια. Το Κολλέγιο του Jordan hill είχε οργανώσει 54 θερινά προγράμματα το καλοκαίρι του 1965, πολλά από τα οποία αφορούσαν την διδασκαλία όλων σχεδόν των μαθημάτων του Προγράμματος των Σχολείων της Α) βαθμίου και Β) βαθμίου 'Εκπαιδύσεως: 4 τα Μαθηματικά, 3 τις Φυσικές 'Επιστήμες, 5 την Γυμναστική, 6 την διδασκαλία του δράματος, 4 τις Τέχνες, 3 την Μουσική, 3 τα Τεχνικά, 3 τις Σύγχρονες ξένες γλώσσες, 2 την Γεωγραφία, κλπ. 8 προγράμματα εξειδικεύσεως (διάρκειας 2 έως 3 εβδομάδων, σε μερικά από τα οποία ο 2ος κύκλος μαθημάτων) και 5 προγράμματα με εσωτερικούς σπουδαστές (διάρκειας 7 ημερών). Το Κολλέγιο του Aberdeen είχε οργανώσει, το καλοκαίρι του 1965, 24 θερινά προγράμματα, από τα οποία 8 εξειδικεύσεως, 6 για εκπαιδευτικούς Α) βαθμίου 'Εκπαιδύσεως, 6 για εκπαιδευτικούς Β) βαθμίου 'Εκπαιδύσεως και 5 προγράμματα μαθημάτων γενικής φύσεως. Το Παιδαγωγικό Κολλέγιο του Dundee ώργάνωσε το περασμένο καλοκαίρι 53 θερινά προγράμματα μαθημάτων παραπλήσια με εκείνα του Moray House και συγκεκριμένα 4 προγράμματα εξειδικεύσεως, 24 προγράμματα για εκπαιδευτικούς Α) βαθμίου και 20 για εκπαιδευτικούς Β) βαθμίου 'Εκπαιδύσεως και 5 διάφορα προγράμματα.

Διαλέξεις και σεμινάρια στη διάρκεια του διδακτικού έτους

Έκτος από τὰ θερινὰ προγράμματα μαθημάτων στα Παιδαγωγικά Κολλέγια οργανώνονται και σεμινάρια στη διάρκεια του διδακτικού έτους, καθώς και αρκετές διαλέξεις από καθηγητάς τῶν Κολλεγίων μέσα και έξω από τὰ Κολλέγια. Στα σεμινάρια, πού αναφέρονται σέ ζητήματα σχολικῆς πράξεως, καλοῦνται κάποτε και ὁμιληταί ἀπό ἄλλα ἐκπαιδευτικά ἰδρύματα ἢ πρόσωπα εἰδικά σέ ὠρισμένα θέματα πού παρουσιάζουν ἐκπαιδευτικό διαφέρον. Γενικά καταβάλλεται προσπάθεια, ὥστε κάθε ὁμιλία ἢ σεμινάριο ἢ πρόγραμμα θερινῶν ἢ ἄλλωῶν μαθημάτων νά γίνεται ἀπό τοὺς πιὸ εἰδικούς στα θέματα πού αναπτύσσονται, ὥστε νά προκύπτουν ὅσο γίνεται περισσότερα ὠφελήματα. Σέ πολλά σεμινάρια και προγράμματα θερινῶν μαθημάτων οἱ διδάσκοντες εἶναι καθηγηταί και Πανεπιστημίων ἀκόμη ἢ ἄλλων Ἀνωτάτων Ἰδρυμάτων, ἀρκετοί δὲ ἀξιόλογοι καθηγηταί τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων προσκαλοῦνται νά δώσουν ὁμιλίες ἢ σειρές μαθημάτων ἢ νά διευθύνουν σεμινάρια σέ ἄλλα Κολλέγια ἢ Πανεπιστήμια. Ἐλπίζεται ὅτι ἡ συνεργασία αὐτή θά αὐξηθῆ στο ἐγγὺς μέλλον ἀκόμη περισσότερο πρὸς τὸ καλὸ τῆς Ἐκπαιδεύσεως τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας και τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν τῆς. Ἡ Διοίκησις τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων και ἡ Διεύθυνσις τοὺς κάκουῖ τὸ πᾶν πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτή.

Ἡ Βιβλιοθήκη ἑνὸς Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου

Ὁ τρόπος ἐργασίας τῶν συγχρόνων Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων εἶχε τὸν εὐεργετικό του ἀντίκτυπο στὸν ἐκσυγχρονισμό τῶν Βιβλιοθηκῶν τῶν Κολλεγίων και τὴν καλύτερη ἀξιοποίησί τους. Τὰ Προγράμματα τῶν διαφόρων κύκλων σπουδῶν, ὅπως ἔγινε ἀντιληπτό, στηρίζουν ἀρκετὸ μέρος τῆς ἐπιτυχίας τους στὴν μελέτη τὴν ἀτομική τῶν σπουδαστῶν. Ἐνθαρρύνεται σέ βαθμὸ ἀφάνταστο ἢ κατ' ἰδίαν ἐργασία και μελέτη σέ κάθε τύπο σχολείου και στα Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας. Καί οἱ Βιβλιοθήκες τόσο τῶν διαφόρων Σχολῶν, ὅσο και τῶν πόλεων (Δημοτικῆ, Ἐθνικῆ κ.ἄ. πού λειτουργοῦν σέ κάθε πόλι και κωμόπολι) με τὴν ἀρτία ὀργάνωσί τους, με τὴν πλούσια βιβλιογραφία τους και τὴν διαρκῆ τους ἐνημέρωσι σέ βιβλία και περιοδικά, με τὸ πάντοτε πρόθυμο και ἄριστα κατηρτισμένο προσωπικό τους, συμβάλλουν οὐσιαστικά στὴ μόρφωσι τῶν σπουδαστῶν. Ἀναφορικά με τίς βιβλιοθήκες τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων πρέπει νά λεχθῆ ὅτι εἶναι ἀρκετὰ πλούσιες σέ βιβλία παιδαγωγικά, ψυχολογικά, φιλοσοφικά κλπ. και εἶναι σέ θέσι νά ἐξυπηρετοῦν ὅλους τοὺς σπουδαστάς. Λειτουργοῦν με ἐπαρκῆς προσωπικό ἀπὸ τὸ πρῶν στίς 8 και 45' μέχρι ἀργά τὸ ἀπόγευμα. Ὑπάρχει σέ αὐτῆς τὸ σύστημα τοῦ δανεισμοῦ με προθεσμία, πού καθορίζει ὁ ἴδιος ὁ ἀναγκώστης, ἡ ὁποία κατὰ κανόνα δὲν ξεπερνᾷ τὸ μῆνα, γιά νά διευκολύνωνται ὅλοι οἱ σπουδασταί. Ἄν τὸ βιβλίον δὲν ζητηθῆ στο μεταξύ ὁ ἀναγκώστης μπορεῖ νά κάμη ἀνανέωσι τῆς προθεσμίας δανεισμοῦ. Ἀπὸ κάθε βιβλίον, και ἰδίως ἀπὸ τὰ πιὸ πρόσφατα βιβλία και περισσότερο χρησιμοποιούμενα, ὑπάρχει πάντοτε σεβαστὸς ἀριθμὸς ἀντιτύπων. Τὰ χρήματα γιά τὴν ἀγορά βιβλίων δὲν εἶναι πάντοτε τόσα ὅσα θά ἐπιθυμοῦσε ἡ Διεύθυνσις τοῦ Κολλεγίου, ἐν τούτοις ἐπαρκοῦν γιά τὴν κανονική ἐνημέρωσι τῆς Βιβλιοθήκης. Κατὰ μέσον ὁρο διατίθεται 1 χάρτινη λίρα τὸ χρόνο κατὰ σπουδαστή, γιά τὴν ἀγορά νέων βιβλίων, δηλ. 84 δραχμές. Ἄν σκεφθοῦμε ὅτι σέ ἓνα Κολλέγιον ὅπως τοῦ Moray House φοιτοῦν γιά τὴν ἀπόκτησι διαφόρων τίτλων 1750-1800 σπουδασταί εἶναι εὐκόλο νά βροῦμε τὸν προϋπολογισμό τῆς Βιβλιοθήκης του μόνο γιά ἀγορά βιβλίων. Σήμερα ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Moray House ἔχει 34.500 βιβλία, τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὁποία εἶναι σύγχρονα. Ἐκτος ἀπὸ τὸ δανειστικὸν τιμῆμα τῆς βιβλιοθήκης, στο ὁποῖο ἀπασχολοῦνται διαρκῶς 2 ὑπάλληλοι τοῦλάχιστον, ἔχομε και τὴ λειτουργία Ἀναγνωστηρίου σέ μιὰ ἀρκετὰ εὐρύχωρη αἴθουσα — και σέ ἄλλα Κολλέγια περισ-

σότερες τέτοιες αίθουσες — και επί πλέον μικρότερες αίθουσες για να μελετούν οι σπουδασταί που εξειδικεύονται σε διάφορους κλάδους μαθήσεως. Τά τελευταία χρόνια καταβάλλεται προσπάθεια να επεκταθούν οι κτηριακές εγκαταστάσεις τών Βιβλιοθηκῶν ὥστε να ἐνθαρρύνεται ἡ μελέτη τών σπουδαστῶν μέσα στις βιβλιοθήκες, ιδιαίτερα κατά τις κενές ὥρες, που ἐπίτηδες ἀφίγονται στο Ἑβδομαδιαῖο Ὁρολόγιο Πρόγραμμα τών διαφόρων κύκλων σπουδῶν. Ἡ ταξινόμησι τών βιβλίων ἔχει γίνει μέ τὸ Ἀμερικάνικο σύστημα Dewey που ἀπεδείχθη πολὺ ἐξυπηρετικὸ γιὰ βιβλιοθηκάρους και ἀναγνώστας. Κάθε Βιβλιοθήκη λειτουργεῖ βάσει ὠρισμένων κανονισμῶν, που τοὺς σέβονται μέ θρησκευτικὴ εὐλάβεια οἱ ἀναγνώστες. Ὑπάρχουν βιβλία που, ἐνῶ τὰ ἔχουν μελετήσει ἑκατοντάδες σπουδασταί, νομίζει κανεὶς ὅτι δὲν τὰ ἀκούμπησε ἀκόμη χέρι ἀνθρώπου. Τόσο μεγάλος εἶναι ὁ σεβασμὸς και ἡ ἀγάπη τών σπουδαστῶν πρὸς τὰ βιβλία!

Ἡ Βιβλιοθήκη ἔχει τὸ προσωπικὸ της, που τὸ ἀποτελοῦν ὁ Διευθυντὴς τῆς Βιβλιοθήκης και 4-5 ὑπάλληλοι τὸ λιγώτερο. Ὁ Διευθυντὴς συνεργάζεται στενά μέ τὸν Διευθυντὴ τοῦ Κολλεγίου γιὰ ζητήματα οἰκονομικά και ὀργανωτικά και μέ τοὺς καθηγητὰς τών διαφόρων ειδικοτήτων, που παρακολουθοῦν τὴ βιβλιογραφία και ὑποδεικνύουν και αὐτοὶ τὸ εἶδος και τὸν ἀριθμὸ τών βιβλίων που χρειάζονται.

Σε εἰδικὴ προθήκη και πίνακες ἐκτίθενται τὰ νέα βιβλία που μπαίνουν στη βιβλιοθήκη καθὼς και τὰ τελευταία τεύχη τών διαφόρων περιοδικῶν, ὥστε χωρὶς κόπο να τὰ παρακολουθοῦν και να τὰ μελετοῦν οἱ σπουδασταί. Κατὰ διαστήματα γίνονται και ἐκθέσεις βιβλίων κατὰ κλάδους μαθήσεως, ἰδίως στη διάρκεια τών θερινῶν προγραμμάτων σπουδῶν γιὰ τοὺς ἐκπαιδευτικούς που βρίσκονται στην ὑπηρεσία. Εἶναι φανερό ὅτι κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθήκες ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου ἀποβαίνει ἀπαραίτητο μέσο στην ὑπηρεσία του, συντελεστικὸ τῆς ἀρτίας μορφώσεως τών φοιτῶντων στο Κολλέγιο σπουδαστῶν και τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ.

Μέ τὸ κεφάλαιο αὐτὸ κλείνω τὴ μελέτη μου, χωρὶς δέβαια να ἔχω θίξει ὅλα τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὴν ὀργάνωσι και λειτουργία ἐνὸς συγχρόνου Σκωτικοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου. Πιστεύω, ἐν τούτοις, ὅτι, παρά τις παραλείψεις και τις περιορισμένες πληροφορίες που παραθέτω, ἡ ἐργασία μου αὐτὴ δίνει μιὰ γενικὴ εἰκόνα τών Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τῆς Σκωτίας, στὰ ὁποῖα μορφώνονται ὅλοι ὅσοι πρόκειται να διδάξουν στὰ σχολεῖα Α) βαθμίου και Β) βαθμίου ἐκπαιδεύσεως. Τελειώνοντας θὰ ἤθελα να σταχυολογήσω ὅτι καλὸ νομίζω πὼς ἔχουν τὰ Κολλέγια αὐτὰ και που μπορεῖ να μᾶς φανῆ χρήσιμο γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωσι και τών δικῶν μας Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, που εἶναι τὰ ἀδελφὰ τους ἰδρύματα στὸν τόπο μας, και να τὸ παραθέσω ἐδῶ ὑπὸ μορφὴν προτάσεων μαζί μέ μερικὲς δικές μου σκέψεις.

Π Ρ Ο Τ Α Σ Ε Ι Σ

Πολλὰ θὰ μπορούσε κανεὶς να προτείνῃ ἀν μελετήσῃ προσεκτικὰ ὅσα ἔχουν ἐκτεθῆ παραπάνω. Πρὸς τὸ παρὸν θὰ ἤθελα να περιορισθῶ σε μερικὲς μόνον προτάσεις σχετικὲς μέ τὰ παρακάτω ἐπίμαχα προβλήματα τών Παιδαγωγικῶν μας Ἀκαδημιῶν:

1. Διδακτηριακὸ πρόβλημα:

Τὸ πρῶτο μέλημα τῆς Πολιτείας πρέπει να εἶναι ἡ ἐπέκτασι τών διδακτηριακῶν εγκαταστάσεων ὅλων τών Παιδαγωγικῶν μας Ἀκαδημιῶν και ἡ ἀνέγερσι νέων κτηρίων, ὅπου τὰ ὑπάρχοντα δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ τὴν κάλυψι τών στοιχειωδῶν ἀναγκῶν μιᾶς σύγχρονης Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, ὅπως συμβαίνει μέ τὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Θεσσαλονίκης, τὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Λαρίσης, τὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Λαμίας κ.ἄ. ἴσως Ἀκαδημίες μας. Θεωρῶ περιττὸ να ἀναφερθῶ

στούς λόγους, γιατί και προφανείς είναι και από όσα είπαμε παραπάνω, σχετικά με τα Παιδαγωγικά Κολλέγια της Σκωτίας, βγαίνει μόνο του το συμπέρασμα.

2. Διδακτικό και βοηθητικό προσωπικό:

Έξ ίσου σπουδαίο με το πρώτο είναι και το πρόβλημα του Προσωπικού των Παιδαγωγικών 'Ακαδημιών. "Αν θέλωμε οι Παιδαγωγικές μας 'Ακαδημίες να αποδώσουν πραγματικά πρέπει το διδακτικό προσωπικό να αυξηθῆ και ποιοτικῶς να βελτιωθῆ. Με τὴν καθιέρωσι μάλιστα τῆς τριετοῦς φοιτήσεως τὸ πρόβλημα τῆς ποιοτικῆς βελτιώσεως καθίσταται ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη. Στὶς 'Ακαδημίες πρέπει νὰ ὑπηρετοῦν, ὅπως και στὰ Πανεπιστήμιά μας, οἱ καλύτεροι ἀπὸ τοὺς ἐκπαιδευτικούς μας. Ἡ Πολιτεία ἔχει τὴν δύναμι και τὸν τρόπο νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα αὐτό. "Ὅπως ἀνεφερα στὴ μελέτη μου στὶς Παιδαγωγικὲς 'Ακαδημίες τῆς Σκωτίας προσέρχονται κάθε τόσο νὰ διδάξουν οἱ καλύτεροι τῶν Ἐκπαιδευτικῶν τῆς χώρας. Σὲ τοῦτο συντελεῖ ἡ καλύτερη βαθμολογικὴ και μισθολογικὴ τους ἐξέλιξι, οἱ καλύτερες συνθήκες ἐργασίας και ἡ ἐκτίμησι τῆς κοινωνίας και τῆς Πολιτείας πρὸς τὸ ἔργο, πού τὰ Ἰδρύματα αὐτὰ ἐπιτελοῦν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ πρέπει οἱ Παιδαγωγικὲς μας 'Ακαδημίες νὰ ἔχουν και τὴ Γραμματεία τους. Δύο ἕως τρεῖς κατώτεροι ὑπάλληλοι θὰ ἐπαρκοῦσαν γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό. "Ὅπως ἔχουν σήμερα τὰ πράγματα οἱ καθηγηταὶ και εἰδικώτερα οἱ παιδαγωγοὶ τηροῦν τὰ διάφορα βιβλία ἀλληλογραφίας, ἐκδίδουν τοὺς διαφόρους τίτλους σπουδῶν και τηροῦν τὸ ἀρχεῖο τῶν Παιδαγωγικῶν 'Ακαδημιῶν. Ἔτσι πολὺς ἀπὸ τὸν πολύτιμο χρόνο τους, πού μποροῦσε νὰ ἀφιερωθῆ σὲ παραγωγικὴ ἐργασία κατασπαταλᾶται σὲ ἔργα δευτερευούσης σημασίας, πού θὰ μποροῦσε νὰ κάμῃ και ἕνας ἀπόφοιτος Λυκείου, κατάλληλα καθοδηγούμενος.

Ἰδιαίτερη μέριμνα πρέπει νὰ ληφθῆ και γιὰ τὸ προσωπικὸ τῶν Προτύπων τῶν Παιδαγωγικῶν 'Ακαδημιῶν. "Αν ἐπανέλθωμε στὴν κατάστασι πού ἐπικρατοῦσε στὰ πρώτα χρόνια τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν 'Ακαδημιῶν θὰ πρέπει νὰ εἴμαστε εὐχαριστημένοι. Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ πού ὑπηρετοῦν στὰ Πρότυπα πρέπει νὰ ἔχουν περιθώρια καλύτερας ἐξελίξεως και νὰ χρησιμοποιοῦνται ἀργότερα και σὲ διοικητικὲς θέσεις τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐνημερώνονται στὰ προβλήματα τῆς Παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης διαρκῶς, ὅτι συμβάλλουν στὴν πληρέστερη κατάρτισι τῶν σπουδαστῶν, ὅτι ἀκόμη θὰ πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ ἀναλάβουν ἐρευνητικὴ και πειραματικὴ ἐργασία σὲ προβλήματα παιδαγωγικῆς και ψυχολογίας πού ἔχουν σχέσι με τοὺς μαθητὰς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου κλπ. Γιὰ νὰ ἔχωμε ὅμως τέτοιες ἀπαιτήσεις ἀπὸ τοὺς διδασκάλους τῶν Προτύπων πρέπει νὰ ὑπάρχουν και ἀνάλογες παροχές. Ἡ ὑψηλὴ βαθμολογία στὶς ὑπηρεσιακὲς τους ἐκθέσεις, γιὰ τὴν ὁποία παρεπονοῦντο οἱ διδάσκαλοι τῶν ἄλλων σχολείων μας, ἔπαψε πειὰ νὰ εἶναι πρόνομιο τῶν ὑπηρετούντων στὰ Πρότυπα. Γι' αὐτὸ και δὲν ὑπάρχει πλέον προθυμία ἀπὸ ἀπὸ μέρους τῶν ὑπηρετούντων σὲ σχολεῖα τῆς ἔδρας τῆς Παιδαγωγικῆς 'Ακαδημίας νὰ ἐργασθοῦν στὰ Πρότυπα. Δὲν ἀποτελεῖ αὐτὸ μιὰ ἔμπρακτῃ ἀπόδειξι τοῦ ὅτι ἡ ἐργασία στὸ Πρότυπο εἶναι περισσότερο κοπιαστικὴ και ἀπαιτεῖ ἡύξημένη προσπάθεια; Τὸ μόνο λοιπὸν κίνητρο γιὰ νὰ προσελκύωνται οἱ καλύτεροι στὰ Πρότυπα τῶν Παιδαγωγικῶν 'Ακαδημιῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη, πού εὐτυχῶς διακρίνει ἀρκετοὺς ἀπὸ αὐτοὺς, εἶναι ἡ βελτίωσι τῆς θέσεώς των — ἡ προνομιακὴ των μεταχείρισι!

Διοίκησι τῶν Παιδαγωγικῶν 'Ακαδημιῶν

Στὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια τῆς Σκωτίας ὁ Διευθυντῆς ἔχει, ὅπως εἴπαμε, πολλὰ δικαιώματα και ὑποχρεώσεις. Διευθύνει τὸ Κολλέγιο, ἀλλὰ και οἱ συνεργάται

του έχουν καθωρισμένα καθήκοντα, ώστε να μην είναι ανάγκη τα πάντα να επιλύονται από τον Διευθυντή του Κολλεγίου. Ο Βοηθός Διευθυντής και ο Υποδιευθυντής του Κολλεγίου έχουν τους τομείς δράσεώς των και είναι υπόλογοι απέναντι του Διευθυντού των. Υπάρχει ένας θαυμάσιος καταμερισμός και κανένας δεν επεμβαίνει στις αρμοδιότητες του άλλου. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται στον Διευθυντή η δυνατότητα να εποπτεύη άνετα την όλη εργασία της Σχολής και να προσφέρει πολλές πολύτιμες υπηρεσίες και έξω από το Κολλέγιο, σαν μέλος και σύμβουλος ώρισμένων Συμβουλίων, που ενδιαφέρονται για τα εκπαιδευτικά προβλήματα της χώρας των.

Την Διοίκηση των Παιδαγωγικών μας Ακαδημιών θα μπορούσαν, ίσως, όπως γίνεται στη Σκωτία, να αναλάβουν πλήρη του Διευθυντού, του ή των Υποδιευθυντών της Ακαδημίας, και άλλα άτομα, διακρινόμενα για την μόρφωσή τους, το ενδιαφέρον τους για την εκπαίδευση και την ύψηλή τους κοινωνική θέση και να σχηματισθή ένα είδος Διοικητικού Συμβουλίου ανάλογο με εκείνο των Παιδαγωγικών Κολλεγίων της Σκωτίας. Πιστεύω πως ένα τέτοιο μέτρο θα βοηθούσε στην ανύψωση του θεσμού και στην βελτίωση των συνθηκών εργασίας των Ακαδημιών μας. Δείγματα μιᾶς τέτοιας προσφοράς έχωμα ακόμη και σήμερα στις περιπτώσεις που την Σχολική Έφορεία αναλαμβάνουν τέτοια πρόσωπα.

Για την καλύτερη έσωτερική λειτουργία των Παιδαγωγικών μας Ακαδημιών θα μπορούσε να συσταθῆ και ο θεσμός των Συμβουλίων Σπουδών, κατά το πρότυπο σχεδόν των Συμβουλίων Σπουδών των Σκωτικών Παιδαγωγικών Κολλεγίων. Πολλά θα είχε να προσφέρῃ και στις Κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας ένας τέτοιος θεσμός, ιδίως σέ θέματα μελετών και προγραμματισμού.

Διαδικασία εισαγωγῆς στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες

Από τον εκπαιδευτικό λειτουργό ἡ Πολιτεία ἀπαιτεῖ ἀρίστη γενική και ἐπαγγελματική κατάρτιση και ἤθος. Με τὸ σύστημα εισαγωγῆς πού ἰσχύει σήμερα στήν Πατρίδα μας ἐξασφαλίζεται μερικῶς μόνο τὸ πρῶτο αἴτημα. Κι αὐτὸ γιατί για τὴν εισαγωγή στίς Παιδαγωγικές Ακαδημίες λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν μονάχα ὁ «γενικός βαθμός» τοῦ Ακαδημαϊκοῦ Απολυτηρίου. Γιατί εἶναι δυνατό ἕνας ὑποψήφιος νὰ ἔχη ὑψηλὸ γενικὸ βαθμὸ και νὰ ὑστερῆ πολὺ εἴτε στὰ Ἑλληνικά εἴτε στὰ Μαθηματικά. Καὶ στή μιᾶ περίπτωση και στήν ἄλλη θὰ παρουσιάσῃ ἐλλείψεις, πού για νὰ συμπληρωθοῦν θὰ ἀπαιτηθῆ χρόνος, πού θὰ ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τίς ὥρες πού διατίθενται στὸ Πρόγραμμα για τὴν ἐπαγγελματικὴ κυρίως κατάρτιση τοῦ μέλλοντος εκπαιδευτικοῦ. Πρέπει, κατὰ τὴ γνώμη μου, νὰ ὑπάρχη μιᾶ ὠρισμένη βάση και στή βαθμολογία τῶν ἐπὶ μέρος μαθημάτων πού ἀναφέραμε, ὅπως γινόταν και με τὸ παλαιὸ σύστημα εἰσιτηρίων ἐξετάσεων στίς Παιδαγωγικές Ακαδημίες. Πολὺ περισσότερο πρέπει νὰ ἰσχύσῃ αὐτὸ για κείνους πού εἰσάγονται καθ' ὑπέρβαση, ὡς ἀνήκοντες σὲ εἰδικές κατηγορίες, πού προστατεύει ὁ Νόμος, ἀν και προσωπικά πιστεύω ὅτι τὸ μέτρο αὐτὸ συντελεῖ στὸ νὰ κατεβαίνῃ σημαντικά ἡ μορφωτικὴ στάθμη τῶν εκπαιδευτικῶν Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως, ὅπως μοῦ ἔδειξε ἄλλωστε ἡ πειρά μου σαν παιδαγωγοῦ. Ἐφέτος π.χ. μπῆκαν σὲ Παιδαγωγικές Ακαδημίες ὑποψήφιοι εἰδικῶν κατηγοριῶν με γενικὸ βαθμὸ 145 και με πολὺ χαμηλὸ βαθμὸ στὰ Ἑλληνικά ἢ τὰ Μαθηματικά.

Ἰδιαίτερη προσοχὴ πρέπει νὰ δοθῆ και στὸ ἤθος τῶν ὑποψηφίων. Βέβαια ἡ ἡ διαπίστωση τοῦ ἤθους τοῦ ὑποψηφίου δὲν εἶναι κάτι τὸ εὐκόλο. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι θὰ μείνωμε ἐδῶ με σταυρωμένα τὰ χέρια. Στὸν τόπο μαζὶ δὲν ἔχομε ἀκόμη φθάσει στὸ σημεῖο πού ἔχουν φθάσει στή Σκωτία, ὅπου με πολλοὺς τρόπους ἐλέγχουν τὸ ἤθος τοῦ ὑποψηφίου, ὥστε νὰ περιορίζουν εὐθύς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ ποσοστὸ τῶν ἀκαταλλήλων για τὸ ὑψηλὸ λειτούργημα τοῦ εκπαιδευτικοῦ. Γι' αὐτὸ τὸ θέμα τοῦ ἤθους θὰ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ περισσότερο μέλημα τῆς Διευθύνσεως και τοῦ προσωπικοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν μας Ακαδημιῶν, ἐπικουρουμένων ἀπὸ σχετικὴ

νομοθεσία, ποῦ θὰ παρέχη στὸν Διευθυντὴ καὶ τὸν Σύλλογο τῶν Καθηγητῶν τὸ δικαίωμα νὰ παίρνουν τίς ἀποφάσεις ποῦ τὸ συμφέρον τῆς ἐθνικῆς μας παιδείας ἐπιβάλλει, ἀποφάσεις ποῦ πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ εἶναι ἀνέκκλητες, σὲ σοβαρὲς περιπτώσεις φυσικά, μὴ ἐπιδεχόμενες καμμιάν ἐπιείκεια.

Τίτλοι σπουδῶν

Ἡ αὔξησι τῶν ἐτῶν φοιτήσεως σὲ τρία δικαιολογεῖ τὴν χορήγησι ὄχι πειὰ Ἀπολυτηρίου ἀλλὰ Πτυχίου ἢ Διπλώματος. Τὸ ἀνέβασμα τῆς στάθμης τῶν σπουδῶν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πρέπει ἀκόμη νὰ δώσῃ στοὺς πτυχιούχους τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν τὸ δικαίωμα νὰ ἐγγράφωνται στὶς Πανεπιστημιακὲς καὶ ἄλλες Ἀνώτερες Σχολές, ποῦ προετοιμάζουν ἐκπαιδευτικούς καὶ μάλιστα στὸ δεύτερο ἢ τρίτο ἔτος ἀνάλογα μὲ τίς σπουδὲς ἐξειδικεύσεως ποῦ θὰ ἔχουν κάμει στὶς Ἀκαδημίες, ὑπὸ τὸν ὄρο ὅτι εἶναι σπουδὲς πανεπιστημιακῆς στάθμης.

Θὰ ἦταν δυνατὸ σὲ μερικὲς ἀπὸ τίς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες νὰ γίνονταν δεκτοὶ ἀπόφοιτοι Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν γιὰ μεταπτυχιακὲς σπουδὲς, ποῦ θὰ παρήχαν στοὺς ἐκπαιδευτικούς αὐτοὺς καὶ ὠρισμένα προνόμια, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ κατάληψι ἀνωτέρων θέσεων στὴν Α) βᾶθμο Ἐκπαίδευσι, ἢ κατάληψι τῆς θέσεως τοῦ Διευθυντοῦ πολυταξίου σχολείου κλπ. Τὰ σχετικὰ προγράμματα μαθημάτων μπορεῖ νὰ εἶναι ὅπως ἐκεῖνα τῆς Μετεκπαιδεύσεως διετοῦς διάρκειας ἢ νὰ εἶναι θερινά, γιὰ νὰ μὴν ἀφίγουν οἱ διδάσκαλοι τὴν ἐργασία τους στὰ σχολεῖα. Στὴν τελευταία αὐτὴ περίπτωσι θὰ μποροῦσε τὸ πρόγραμμα νὰ κλιμακωθῇ σὲ 3 ἢ 4 θερινὰ δίμηνα μὲ συμπυκνωμένο ὥραριο καὶ πρόγραμμα μαθημάτων. Ὅπως εἶναι γνωστὸ στὸ Πρόγραμμα τῆς Πανεπιστημιακῆς Μετεκπαιδεύσεως εἶχαμε μαθήματα ποῦ διδασκόνταν 2 ὥρες τὴν ἐβδομάδα, δηλ. συνολικά 40-45 διδακτικὲς ὥρες τὸν χρόνο. Σὲ ἓνα θερινὸ πρόγραμμα θὰ μποροῦσε ἓνα δίωρο μάθημα νὰ διδαχθῇ σὲ 3 μονάχα ἐβδομάδες ἀπὸ 2-3 ὥρες τὴν ἡμέρα καὶ μαζὶ μὲ ἓνα ἢ δύο ἀκόμη μαθήματα νὰ ἀποτελέσουν τὸ πρόγραμμα τοῦ διμήνου.

Ὅσοι τελειώνουν τίς σπουδὲς τους μὲ ἐπιτυχία θὰ μποροῦσαν νὰ προχωρήσουν ἀκόμη περισσότερο ἀν τὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο γίνονταν Κέντρο Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν. Μὲ ἐκπαιδευτικούς μετεκπαιδευμένους στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες τὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο θὰ μποροῦσε νὰ πραγματοποιήσῃ ἀξιόλογο ἐρευνητικὸ ἔργο καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδαγωγικὴ Ἐπιστήμη. Στὸ Ἰνστιτοῦτο θὰ γίνονταν δεκτοὶ οἱ παραπάνω ἐκπαιδευτικοὶ κατόπιν ἐξετάσεων καὶ συστάσεως τῶν προϊσταμένων των καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ μεταπτυχιακοῦ των τίτλου τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας. Οἱ σπουδὲς τους στὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι διετείς, χωρὶς διακοπὴ ἢ καὶ μὲ διακοπὴ 1 ἢ 2 ἐτῶν στὶς περιπτώσεις ποῦ θὰ ἀνελάμβαναν ἔρευνα προβλημάτων σχετικῶν μὲ τὴν σχολικὴ πράξι, παιδαγωγικῶν, ψυχολογικῶν καὶ διδακτικῶν. Ὁ τίτλος ποῦ θὰ ἔπαιρναν, μετὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἀποπεράτωσι τῶν σπουδῶν τους, θὰ μποροῦσε κάλλιστα νὰ ὀνομασθῇ Διδακτορικὸ τῆς Παιδαγωγικῆς. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ δὲ θὰ εἶχαμε τόση ἀνάγκη ἀπὸ μεταπτυχιακὲς σπουδὲς στὸ ἐξωτερικόν, παρὰ μόνο γιὰ κείνους ποῦ θὰ ἤθελαν νὰ διδάξουν στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες, στὶς Σχολὲς Παιδαγωγικῆς τῶν Πανεπιστημίων μας καὶ στὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο. Τὸ Ι.Κ.Γ. θὰ μποροῦσε νὰ ἔχῃ σὰν ὑποτρόφους του τοὺς ἐκπαιδευτικούς αὐτοὺς καὶ θὰ εἶχε ἀρκετὴ οἰκονομία καὶ σὲ συνάλλαγμα ἀν καθιερωνόταν ὁ θεσμὸς αὐτῶν τῶν σπουδῶν.

Ἐξετάσεις στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες: Τμηματικὲς - Πτυχιακὲς

Ἡ ἐμπειρία μας ἀπὸ τίς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες μᾶς ἐπεισε ὅτι πρέπει 1) νὰ καταργηθοῦν οἱ ἐξετάσεις τοῦ πρώτου εξαμήνου καὶ 2) νὰ καθιερωθοῦν ἐξεταστικαί

περίοδοι, μιά περίοδος από 10-25 Σεπτεμβρίου και μιά ήμισυπερίοδος από 15-25 Οκτωβρίου το βραδύτερο. Σε επανεξέταση πρέπει να παραπέμπωνται όσοι δεν παρουσίασαν ικανοποιητική επίδοσι σε μερικά μαθήματα ή φοίτησαν έλλιπώς στη διάρκεια του έτους. Όταν ή αποτυχία είναι γενική ή σπουδαστής πρέπει να υποχρεωθεί σε επανάληψη των μαθημάτων του αυτού έτους. Η βαθμολογία να είναι κάπως αυστηρή με βάση τον τον βαθμό πέντε (5), γιατί η υπερβολική επιείκεια έχει σαν αποτέλεσμα της να πληθύνεται ή τάξι των ήμιμαθών πτυχιούχων εις βάρος της εθνικής μας παιδείας. Θα έλεγα ότι ή επανεξέταση πρέπει να επιτρέπεται μόνο σε κείνους που δεν πήραν την βάση το πολύ στο 1) 4 των διδασκομένων μαθημάτων. Μαθήματα που διδάσκονται το πρώτο εξάμηνο θα εξετάζονται στο τέλος του 'Ακαδημ. έτους, δηλαδή τον 'Ιούνιο.

Πτυχιακές εξετάσεις θα γίνονται στα μαθήματα που διδάσκονται στο 3ο έτος σπουδών, αλλά ως βαθμός πτυχίου θα τίθεται ο μέσος όρος των βαθμών που ο υποψήφιος πήρε στις τμηματικές εξετάσεις του 1ου και του 2ου έτους σπουδών, στην περίπτωση που ή ύλη του μαθήματος κλιμακώνεται σε περισσότερα από ένα έτη. Έτσι θα υποχρεώνωνται οι σπουδαστα να δείχνουν επιμέλεια από το πρώτο έτος σπουδών και κατά συνέπεια θα καταρτίζονται καλύτερα.

Το σύστημα εξετάσεων θα πρέπει να τροποποιηθή και αυτό. Πρέπει να αποβλέπη στον έλεγχο του τρόπου σκέψης των σπουδαστών και όχι να αποτιμά την ικανότητα αναμασήσεως των δσων τους διδάσκομε. Ο έλεγχος αυτός μπορεί να γίνεται κατά ποικίλους τρόπους, προφορικά και γραπτά. Μπορούν να δίδονται στους εξεταζομένους ειδικά έρωτηματολόγια προς συμπλήρωσι ή ένα θέμα προς ανάπτυξι σε τακτό χρονικό διάστημα μέσα στην τάξι, επιτρεπομένης της χρήσεως πηγών κλπ. Αν τελικά καθιερωθούν φροντιστηριακά μαθήματα και σεμινάρια πράγμα που ιδιαίτέρως συνιστούμε, δεν θα παρίσταται ανάγκη προφορικής εξετάσεως των σπουδαστών στα μαθήματα αυτά, γιατί παρέχονται έτσι πολλές ευκαιρίες να εκτιμηθή ή ύλη κατάρτισι και οι ειδικές γνώσεις των.

Ο τρόπος εργασίας στις Παιδαγωγικές 'Ακαδημίες πρέπει να ενθαρρύνη και την ατομική μελέτη, να μάθη τους σπουδαστάς πώς να εργάζονται μόνοι των, για να μπορούν αποφοιτούντες της Σχολής να συνεχίσουν την αυτομόρφωσί τους. Έργασίες μικρές και μεγάλες, που θέλουν μελέτη διαφόρων πηγών, πρέπει να ανατίθενται πολλές στους σπουδαστάς, αφού προηγουμένως διδαχθή εις αυτούς ο τρόπος της μελέτης για να αποφεύγωνται οι αντιγραφές και να προωθήται ή περι το αυτενεργείν ικανότης των σπουδαστών.

Μέτρα για την πληρεστέρα θεωρητική και πρακτική μόρφωσι των σπουδαστών των Παιδαγωγικών 'Ακαδημιών.

Την ανάγκη για την πληρεστέρα θεωρητική και πρακτική κατάρτισι των σπουδαστών των Παιδαγωγικών Κολλεγίων έχουν επισημάνει και οι Βρεταννοί ιθύνοντες και παιδαγωγοί και έχουν προχωρήσει στην εφαρμογή των καταλλήλων μέτρων για την αντιμετώπισι αυτού του προβλήματος. Αλλά και οι δικοί μας Παιδαγωγοί και γενικά οι ασχολούμενοι με τα προβλήματα της Α) βαθμίου Έκπ) σεως τα μεταπολεμικά χρόνια τονίζουν την ίδια ανάγκη. Προσωπικά πιστεύω ότι ακόμη το πρόβλημα τουτο δεν βρήκε τη λύσι του. Ας μου επιτραπή από τα πολλά θέματα που περικλείει να αναφερθώ σε κείνα, που θεωρώ επάναγκες να πάρουν προτεραιότητα.

Αρχίζω από την ανάγκη για σπουδές σε υψηλότερο επίπεδο, που να πλησιάζη ή να είναι πανεπιστημιακό. Ειδικώτερα νομίζω ότι πρέπει να επιμείνωμε στο θέμα αυτό προκειμένου για ώρισμένους κλάδους, στους όποιους ενδείκνυται κάποια εξειδίκευσι και για τους κλάδους όπου οι ίδιοι οι σπουδαστα δείχνουν ιδιαίτερη προτίμησι και κλίσι. Για την υποστήριξι της απόψεώς μου παραπέμπω στα επι-

χειρήματα, που αναφέρονται στη μελέτη μου, για να μην επαναλαμβάνω τα ίδια λόγια και έδω. Η Ελληνική γλώσσα και Λογοτεχνία, τα Θρησκευτικά, ή Ιστορία, τα Μαθηματικά - Φυσιογνωστικά - Γεωπονικά, τα Τεχνικά, ή Μουσική κ.ά. μαθήματα που διδάσκονται στις Παιδαγωγικές μας Ακαδημίες θα πρέπει να έχουν και πρόγραμμα για εξειδίκευσι των σπουδαστών οι οποίοι το επιθυμούν, υποχρεωτική για 1-2 μαθήματα, και προαιρετική ως προς τα μαθήματα, που θα θελήσουν να παρακολουθήσουν οι ενδιαφερόμενοι, αν έχουν διαθέσιμο χρόνο. Με την εξειδίκευσι μπορεί αν θέλωμε να συνδυασθῆ και ἡ επιστημονική ἔρευνα στους κλάδους που αναφέραμε, ἔρευνα που θα πρέπει να εἶναι πάντως υποχρεωτική προκειμένου για τὰ Παιδαγωγικά γενικά μαθήματα. Τὸ τελευταῖο τοῦτο με φέρνει στὸ δεύτερο θέμα, που ἀφορᾷ τὴν ἀρτιωτέρα παιδαγωγική και ψυχολογική κατάρτισι τῶν μελλόντων λειτουργῶν Α) βαθμίου Ἐκπ)σεως.

Εἶναι γεγονός ὅτι στὸ θέμα τῆς πλήρους επιστημονικῆς δηλ. παιδαγωγικῆς και ψυχολογικῆς κατάρτισεως τῶν σπουδαστῶν τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ὑστεροῦσε πολὺ τὸ πρόγραμμα τοῦ διητοιχοῦ κύκλου σπουδῶν. Ὅσοι δίδαξαν στὶς Παιδαγ. Ἀκαδημίες διητοιχοῦ κύκλου σπουδῶν γνωρίζουν πολὺ καλά ὅτι ἡ πληθώρα τῆς ὕλης και τῶν διαφόρων κλάδων τῶν Παιδαγωγικῶν και ψυχολογικῶν μαθημάτων δὲν ἐπέτρεπαν παρά μιά φεγαλέα ἐξέτασι τῶν περισσοτέρων ἀπὸ τὰ προβλήματα τῶν μαθημάτων αὐτῶν. Ἄν καμμιά φορά προσπαθούσαμε νὰ προχωρήσωμε σὲ βάθος, γιατί πιστεύαμε πὼς αὐτὸ ἦταν τὸ σωστό, μᾶς ἔμεναν πολλὰ θέματα ἀδίδακτα στὸ τέλος τοῦ ἔτους. Ἔτσι οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ἢ θὰ ἔφευγαν κατὰ κανόνα με ἐπιπολαία γενική κατάρτισι, ἰδίως στὸν πρακτικὸ τομέα ἢ με ἑλλιπῆ κατάρτισι, ὅταν οἱ διδάσκοντες ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἐμβαθύνουν στὰ διδασκόμενα. Καὶ αὐτὸ συνέβαινε περισσότερο στὰ Παιδαγωγικά μαθήματα και τὴν Ψυχολογία, δηλ. στους κλάδους ἐκείνους ἀκριβῶς, ὅπου θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀρτια κατάρτισμένοι. Πολὺ δὲ φοβοῦμαι πὼς τὸ ἴδιο θὰ συμβῆ και με τὸ πρόγραμμα τριητοιχοῦ κύκλου σπουδῶν, ἂν ἐπιμείνωμε νὰ περιληφθοῦν σὲ αὐτὸ μαθήματα ἢ ἐνότητες που ποσοτικά και ποιοτικά δὲν ἔχουν νὰ προσφέρουν και πολλὰ πράγματα στους σπουδαστάς. Οἱ Παιδαγωγικές Ἀκαδημίες εἶναι και πρέπει νὰ παραμείνουν ἰδρύματα, ὅπου πρῶτα και πάνω ἀπὸ ὅλα θεραπεύεται ἡ Παιδαγωγική Ἐπιστήμη. Καὶ ἂν με ρωτοῦσαν σὲ περίπτωσι καθιερώσεως μιᾶς μονάχα ἐξειδικεύσεως - υποχρεωτικῆς για ὅλους - ἀδισταχτα θὰ ὑποστήριζα τὴν ἐξειδίκευσι στὰ Παιδαγωγικά και τὴν Ψυχολογία! Τὸν λειτουργὸ κάθε βαθμίδος, κατ' ἐξοχήν ὁμως τὸν λειτουργὸ τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως τὸν θέλωμε ἐπιστήμονα ἐκπαιδευτικὸ, ἱκανὸν νὰ κατανοῆ τὴν παιδαγωγική ἐπιστήμη που βασικά ἀσχεῖ - πρέπει νὰ ἀσχεῖ στὴν πράξι - ἱκανὸν νὰ παρακολουθῆ τις ἐξελίξεις και τις προόδους τῆς, ἱκανὸν νὰ σκέπτεται και νὰ θέτῃ ὑπὸ δοκιμασία κάθε νέαν ἰδέα, μέθοδο και σύστημα παιδευτικὸ με τὴν ἀμεροληψία που ταιριάζει στὸν πραγματικὸν ἐπιστήμονα, ἱκανὸν νὰ πειραματίζεται ἀφοβα και με ἀνεπτυγμένο τὸ συναίσθημα τῆς εὐθύνης πάνω στὰ ποικίλα προβλήματα που ὑποδεικνύει ἡ παιδαγωγική θεωρία και θέτει ἡ καθημερινή παιδαγωγική ἐμπειρία και πράξι.

Καταλήγομε λοιπὸν στὸ συμπέρασμα, ὅτι, ἂν θέλωμε ὁ λειτουργὸς τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως νὰ ἀσχεῖ σὲ ὅλη του τὴν πληρότητα τὸ παιδευτικὸ του ἔργο και ὄχι μονάχα ἔργο διδακτικὸ, εἶναι πρῶτιστη ἀνάγκη νὰ αὐξηθοῦν σημαντικά οἱ ὥρες τῆς διδασκαλίας τῶν Παιδαγωγικῶν και Ψυχολογικῶν μαθημάτων και νὰ κατανεμηθοῦν στὸ πρόγραμμα στὰ τρία χρόνια σπουδῶν κατὰ τὸν πιὸ ἐπωφελεῖ τρόπο. Εἰδικώτερα θὰ θέλαμε νὰ προσεχθοῦν τὰ ἐξῆς ἐπὶ μέρος προβλήματα:

α) Τὸ πρόβλημα τῆς ψυχολογικῆς μορφώσεως τῶν σπουδαστῶν.

Ἡ θεωρητική ψυχολογική μὀρφωσι πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ 1ου ἔτους και νὰ συνδυάζεται εὐκαιριακά και σκόπιμα με τὴν πρακτική ψυχολογική μὀρφωσι τῶν σπουδαστῶν. Ὅπως εἶναι φυσικὸ θὰ προηγηθῆ ἡ γνῶσι τῆς Γενικῆς Ψυχολογίας και

θά δοθοῦν εὐκαιρίες γιὰ συστηματικὴ ψυχολογικὴ παρακολούθησι τῶν ψυχικῶν ἐκδηλώσεων τῶν ἀνθρώπων κάθε ἡλικίας, γιὰ νὰ εἶναι οὐσιαστικὴ ἢ ψυχολογικὴ τῶν κατάρτισι, ποῦ θὰ ἀποτελέσῃ ἔτσι τὸ σωστὸ ὑπόβαθρο γιὰ τὴν παραπέρα ψυχολογικὴ τους γνῶσι τῆς Ψυχολογίας τοῦ Παιδιοῦ καὶ τοῦ Ἐφήβου, ποῦ θὰ διδαχθῇ στὸ 2ο καὶ 3ο ἔτος σπουδῶν. Ἐνῶστε τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας ὠρισμένων ψυχολογικῶν θεμάτων θὰ προηγήται ἢ ψυχολογικὴ παρακολούθησι τῶν παιδιῶν μέσα στὴν αἴθουσα διδασκαλίας ἢ στὴν αὐλὴ κατὰ τὰ διαλείμματα, τὸ παιχνίδι καὶ τίς ἀσκήσεις σωματικῆς ἀγωγῆς, ἢ στοὺς διδακτικούς καὶ ψυχαγωγικούς περιπάτους καὶ ἐκδρομὲς κ.τ.δ., ὅποτε γίνεται περισσότερο καταληπτὴ ἢ θεωρητικὴ διδασκαλία καὶ προβάλλονται εὐστοχες ἀπορίες πρὸς λύσιν. Στὸς κλάδους τῆς Ψυχολογίας θὰ συμπεριληφθοῦν ἢ Ψυχολογία τῶν Ἀτομικῶν Διαφορῶν καὶ Χαρακτηρολογία καθὼς καὶ ὁ Σχολικὸς καὶ Ἐπαγγελματικὸς Προσανατολισμὸς. Ἄφθονες τέλος πρέπει νὰ εἶναι οἱ εὐκαιρίες γιὰ τὴν ἀσκήσι στὶς ψυχομετρήσεις καὶ τὸν ἐθισμό τῶν σπουδαστῶν στὴν ψυχολογικὴ ἔρευνα. Οἱ σπουδασταὶ βαθμιαία θὰ μνηθοῦν τὸν τρόπο κατασκευῆς διαφόρων τῆσι, τὸν τρόπο ἐπιδόσεως τῶν τῆσι καὶ τὸν τρόπο ἔρμηνείας τῶν σχετικῶν ἀποτελεσμάτων ἀπὸ συγκεκριμένα περιστατικά καὶ στὴν λήψι τῶν σωστῶν μέτρων, γιὰ τὴν ἐξάλειψι τῶν ἀδυναμιῶν καὶ ἐλλείψεων, ποῦ παρουσίασαν τὰ παιδιά στὰ διάφορα μαθήματα, στὴν συμπεριφορὰ τους καὶ τὸν χαρακτήρα τους. Ἀπὸ τὸ 2ο ἔτος θὰ πρέπει ἀκόμη νὰ ἀναλάβουν τὴν συστηματικὴ ψυχολογικὴ παρακολούθησι ἐνὸς τοῦλάχιστον μαθητοῦ τῶν Προτύπων μὲ ὑποχρέωσι παραδόσεως σχετικοῦ ψυχογραφήματος, περιλαμβάνοντος καὶ δέλτιο ἀτομικότητος, δύο τοῦλάχιστον μῆνες πρὶν τελειώσουν τὰ μαθήματα τοῦ 3ου ἔτους σπουδῶν.

Ἀνάλογη ἐργασία πρέπει νὰ γίνῃ καὶ στὸ μάθημα τῆς Παιδαγωγικῆς, τῆς Θεωρίας ἠθλ. καὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἀγωγῆς. Ἐδῶ θὰ πρέπει κοντὰ στὰ ἄλλα νὰ γραφῇ ἀπὸ κάθε σπουδαστὴ καὶ μιὰ σοβαρὴ διατριβή, στὰ Β' ἐξάμηνο τοῦ 3ου ἔτους, γιὰ νὰ διαπιστωθῇ κατὰ πόσον οἱ σπουδασταὶ ἀφομοίωσαν τὰ διδαχθέντα στὰ Παιδαγωγικὰ καὶ Ψυχολογικὰ μαθήματα γενικά.

β) **Τὸ πρόβλημα τῆς ἀσκήσεως τῶν σπουδαστῶν** τὸν ὀρθὸ τρόπο διδασκαλίας, στὴν χρῆσι τῶν συγχρόνων μεθόδων διδασκαλίας καὶ ἀγωγῆς καὶ τῶν ἐνδεικνυομένων ἐποπτικῶν μέσων. Καὶ τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα καὶ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ μὲ τὴν προσοχὴ ποῦ τοῦ ταιριάζει. Μέχρι σήμερα οἱ σπουδασταὶ πραγματοποιοῦσαν ἐλάχιστες δοκιμαστικὲς διδασκαλίαι, ποῦ νὰ τίς παρακολουθοῦν οἱ παιδαγωγοὶ τους καὶ ἔτσι νὰ ὠφελοῦνται θετικὰ ἀπὸ τίς παρατηρήσεις καὶ τὴν κριτικὴ τους. Σὲ σπάνιες περιπτώσεις, νομίζω, μποροῦσαν νὰ διδάξουν ἀπὸ μιὰ φορὰ ὅλα τὰ μαθήματα στὶς διάφορες τάξεις, ὑπὸ τὴν παρακολούθησι τοῦ καθηγητοῦ τῶν παιδαγωγικῶν μαθημάτων ἐννοῶ. Οἱ λόγοι εἶναι πολλοὶ γιὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἢ ἔλλειψι αὐτῆ, ὅπως ὁ ὑπερβολικὸς ἀριθμὸς σπουδαστῶν σὲ σύγκρισι μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν παιδαγωγῶν, ποῦ κατὰ τὸν νόμο ὀφείλουν νὰ παρακολουθοῦν τίς δοκιμαστικὲς διδασκαλίαι, ἢ πλημμυρῆς παρακολούθησι τῶν διδασκαλιῶν ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς τῆς διδακτικῆς, λόγῳ φόρτου ἐργασίας κλπ., ἀλλὰ αὐτὸ δὲν μᾶς ἀπαλλάσσει τῆς εὐθύνης γιὰ τὴν ἄρσι τῶν κακῶς ἐχόντων, φυσικά.

Γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ ἀντιμετώπισι τοῦ προβλήματος τοῦτου προτείνουμε τὴν αὐξήσι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καθηγητῶν τοῦ παιδαγωγικοῦ κλάδου καὶ τὴν διδασκαλία τῆς Εἰδικῆς Διδακτικῆς ἀπὸ τὸν πιὸ εἰδικὸ στὰ ζητήματα αὐτὰ παιδαγωγό. Γιὰ νὰ ὑπάρχη ἐνιαία κατεύθυνσι, προκειμένου γιὰ πολυτιμῆματες Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες, τὸ μάθημα τοῦτο πρέπει νὰ διδάσκη ἕνας καθηγητὴς σὲ ὅλους τοὺς σπουδαστὰς τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ μάλιστα ταυτοχρόνως, στὶς σχετικὲς δὲ παραδόσεις μποροῦν νὰ παρευρίσκωνται καὶ οἱ ἄλλοι καθηγηταὶ τῶν παιδαγωγικῶν, ποῦ εἶναι καὶ ὑποχρεωμένοι νὰ βοηθοῦν τὸν διδάσκοντα τὴν Εἰδικὴ Διδακτικὴ, παρακολουθῶντας τίς δοκιμαστικὲς διδασκαλίαι τῶν σπουδαστῶν. Τίς ὥρες ποῦ ἐξοικονομοῦνται ἀπὸ τὴν ταυτόχρονη διδασκαλία ὅλων τῶν τμημάτων θὰ διαθέτῃ ὁ διδά-

της διδακτικής τους εμπειρίας στα σχολεία, όπου θα ασκούνται. Αυτόνομο είναι ότι στην μικρή αυτή Περιφέρεια πρέπει να υπαχθούν σχολεία διαφόρου οργανικότητας, ώστε οι σπουδαστές εκτός από την πλούσια διδακτική εμπειρία να αποκτήσουν ικανή εμπειρία και στα λοιπά προβλήματα (οργανώσεως, λειτουργίας) των Δημοτικών μας Σχολείων. Γιατί δεν είναι νοητό να στέλλουμε τους πρωτοδιορισζομένους σε ολιγοθέσια σχολεία — και κατά κανόνα μονοθέσια — χωρίς να τους έχουμε δώσει την ευκαιρία να ζήσουν και να κατανοήσουν τα ποικίλα προβλήματα, που τα σχολεία αυτά παρουσιάζουν. Σκόπιμο ακόμη κρίνω να αφιερώνεται και μία τουλάχιστον εβδομάδα προς το τέλος του 3ου έτους για συνεχή διδασκαλία και διοίκηση από μέρους των τελειοφοίτων στα σχολεία της Περιφέρειας της 'Ακαδημίας και της περιοχής γύρω από αυτήν. Οι σπουδαστές θα μένουν τις ημέρες αυτές στα χωριά κατά μικρές ομάδες και ενώ μερικοί από αυτούς θα διδάσκουν άλλοι θα ασχολούνται, εκ περιτροπής με τη μελέτη της περιοχής από γεωγραφική, φυσιογνωστική, ιστορική και πολιτιστική γενικά άποψη, όπως η πατριδογνωστική αρχή του συγχρόνου σχολείου άλλωστε επιβάλλει.

γ) Το πρόβλημα των πληθωρικών τάξεων: Η κατάρτιση των σπουδαστών εξαρτάται άμεσα από τον μικρό ή μεγάλο αριθμό τους. Σε ώριμα μαθήματα ή διδασκαλία μπορεί να γίνεται όπως και στο Πανεπιστήμιο, σε μεγάλο αριθμό σπουδαστών, ενώ σε άλλα πρέπει να γίνεται σε μικρές τάξεις. Πιστεύουμε ότι σε κάθε τμήμα δεν πρέπει να φοιτούν περισσότεροι από 40 σπουδαστές — μαζί με τους των ειδικών κατηγοριών — και ότι σε πολλές περιπτώσεις το Τμήμα πρέπει να χωρίζεται σε ομάδες των 10 έως 20 ατόμων, όπως στα φροντιστηριακά και εργαστηριακά μαθήματα, στις ώρες των δοκιμαστικών διδασκαλιών κλπ. Όσάκις οι ανάγκες της εκπαιδεύσεως απαιτούν αύξηση του αριθμού των εισαγομένων πρέπει αυτό να συνδυάζεται με ταυτόχρονη αύξηση και των Τμημάτων σε κάθε 'Ακαδημία, για να μη δυσχεραίνεται το έργο της κατάρτισης των σπουδαστών. Στο Τμήμα θηλέων της 'Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, που έφέτος διευθύνω, έχει τον φανταστικό αριθμό των 88 σπουδαστριών, δηλ. διπλάσιο του κανονικού αριθμού, που προβλέπει ο Νόμος. Είναι φανερό πως με τέτοιο αριθμό χωλαίνει σημαντικά το έργο της συστηματικής παρακολουθήσεως και έλέγχου της εργασίας των σπουδαστριών, όσο εύσυνείδητοι και αν είναι οι διδάσκοντες στο Τμήμα αυτό. Η αύξηση του αριθμού των σπουδαστών προϋποθέτει και ανάλογη αύξηση του προσωπικού, και μάλιστα του παιδαγωγικού προσωπικού. Έπειδή όμως κάτι τέτοιο δύσκολα θα το εγκρίνη το Γενικό Λογιστήριο οι μόνες πρακτικές λύσεις που απομένουν είναι: α) να παρέχεται στους καθηγητές των Παιδαγωγικών 'Ακαδημιών, όπως γίνεται και στη Β) βαθμίδα 'Εκπαίδευσης, το δικαίωμα να διδάσκουν επί πλέον ώρες με ικανοποιητικό επίμισθιο, ώστε να διδάξουν τις επί πλέον ώρες που απαιτούνται στα Τμήματα, που θα προστίθενται κάθε φορά και β) μερικά από τα διδασκόμενα μαθήματα να γίνονται σε όλους τους σπουδαστές της αυτής τάξεως. Έτσι σε 'Ακαδημίες με 3 τμήματα θα εξοικονομούνται τα 2) 3 του συνολικού αριθμού ωρών διδασκαλίας των μαθημάτων, που ο αριθμός των παρακολουθούντων σπουδαστών δεν επηρεάζει τη διδασκαλία τους.

'Αναλυτικό και 'Ωρολόγιο Πρόγραμμα μαθημάτων

Το Πρόγραμμα μαθημάτων των Παιδαγωγικών Κολλεγίων της Σκωτίας που έχουμε εκθέσει παραπάνω μας παρέχει αρκετές χρήσιμες υποδείξεις για τη σύνταξη και των δικών μας σχετικών προγραμμάτων. Παρατηρήσαμε εκεί α) τον περιορισμένο αριθμό διδασκόμενων μαθημάτων, β) τον περιορισμένο επίσης αριθμό ωρών διδασκαλίας και γ) την εκτέλεση αρκετής εργασίας με το σύστημα των μικρών ομάδων των 10 έως 20 (και 25 σε μερικές περιπτώσεις) ατόμων.

Είναι γεγονός ότι τα σχολεία Β) βαθμίδας 'Εκπαίδευσης στη Μεγάλη Βρετανία

για λειτουργούν κάτω από άριστες συνθήκες εν συγκρίσει προς τὰς δικὰ μας σχολεία Β) βαθμίου Ἐκπ)σεως καὶ εἶναι γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ φυσικὸ νὰ καταρτίζονται καλύτερα οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων αὐτῶν, ποὺ εἰσάγονται στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια, καὶ νὰ ἔχουν περισσότερες γενικὲς γνώσεις. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν θὰ ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ δικαιολογηθῆ γιὰτὶ μαθήματα καὶ ὥρες διδασκαλίας στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια εἶναι περιορισμένα. Κοντὰ σὲ αὐτὰ ὁ περιορισμὸς μαθημάτων καὶ ὥρῶν διδασκαλίας ὀφείλεται στὴν πίστι τῶν Βρετανῶν ἀρμοδίων καὶ παιδαγωγῶν, ὅτι τὸ Πρόγραμμα τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων δὲν πρέπει νὰ ἔχη πολλὰς ὥρες θεωρητικῆς διδασκαλίας, ὥστε νὰ παρέχεται στοὺς σπουδαστὰς ὁ ἀπαιτούμενος γιὰ τὴν κατ' ἰδίαν μελέτη χρόνος. Πιστεύουν δηλ. οἱ Βρεταννοὶ ὅτι ἡ συστηματικὴ κατ' ἰδίαν μελέτη, κατευθυνομένη ἀπὸ τὴ Σχολή, συντελεῖ ἐξ ἴσου καὶ πολλὰς φορές περισσότερα ἀπὸ τὴν ἀκαδημαϊκὴ διδασκαλία στὴν ἀφομοίωσι τῶν διδασκομένων καὶ τὴν αὐτομόρφωσι τοῦ σπουδαστοῦ. Προσωπικὰ πιστεύω ὅτι τὸ Πρόγραμμα τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν εἶναι παραφορτωμένο μὲ μαθήματα καὶ ὅλη ποὺ δὲν προσφέρει σχεδὸν τίποτε τὸ οὐσιαστικόν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι γίνεται αἰτία ἐλλιποῦς καταρτίσεως καὶ πλημμελοῦς ἐξετάσεως βασικῶν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν γνώσεων. Πρέπει λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκομένων μαθημάτων καὶ τῶν ὥρῶν διδασκαλίας μερικῶν ἀπὸ κείνα ποὺ τελικὰ θὰ μείνουν νὰ περιορισθῆ σημαντικὰ, οἱ δὲ διδάσκοντες νὰ ἀποκτήσουν ὀργανικὰς θέσεις στὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία, γιὰ νὰ προσφέρουν ὅλες τινος ὑπηρεσίας - ἐκτὸς ἀπὸ τὴν διδασκαλία - στὴ Σχολή, ἂν θέλωμε οἱ Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες νὰ προοδεύσουν, νὰ λειτουργήσουν ὀμαλὰ καὶ ἀποδοτικὰ σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς δραστηριότητός των. Σὲ ἀντάλλαγμα τοῦ περιορισμοῦ αὐτοῦ θὰ ἔχωμε τὴν σὲ βάθος ἐξέτασι τῶν σπουδαιότερων προβλημάτων κάθε διδασκομένου μαθήματος, ποὺ δημιουργεῖ τὴν προϋποθέσει γιὰ τὴν πραγματικὴ ἐπιστημονικὴ μὀρφωσι τοῦ ἀριανοῦ ἐκπαιδευτικοῦ. Εἶναι φανερό, πῶς ὅσα κι' ἂν διδάξωμε στοὺς σπουδαστὰς ποτὲ δὲν θὰ μὀρέσωμε νὰ διδάξωμε τὰ πάντα. Οὕτε καὶ εἶναι ἀνάγκη, κατὰ τὴ γνώμη μου, νὰ ἐπιδιώξωμε κάτι τέτοιο. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει μεγάλη σημασία εἶναι πῶς θὰ κάμωμε τοὺς σπουδαστὰς νὰ σκέπτονται, νὰ ἀγαπήσουν τὴ μελέτη καὶ τὴν ἔρευνα, ὁπότε μόνον τοὺς θὰ συμπληρῶνουν τὴς ἐλλείψεις τοὺς καὶ θὰ πλουτίζουν τὴς γενικὲς καὶ εἰδικὲς γνώσεις τοὺς, ὅταν ἀποφοιτήσουν τῆς Σχολῆς.

Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴς γενικὲς ἐγκυκλοπαιδικὲς γνώσεις τῶν σπουδαστῶν, ποὺ πρέπει νὰ ἔχουν πάρεσι στὰ σχολεία τῆς Β) βαθμίου Ἐκπ)σεως, νομίζω ὅτι ἡ ἀντιμετώπισι τῶν ἐλλείψεων δὲν ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴ διδασκαλία τῶν σχετικῶν μαθημάτων καὶ στὴς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες, ἀλλὰ μὲ τὴν αὐστηρότερη ἐπιλογὴ τῶν ὑποψηφίων. Μὲ τὸ προηγούμενο σύστημα ἐξετάσεων καὶ εἰσαγωγῆς στὴς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες γιὰ νὰ θεωρηθῆ κανεὶς ἐπιτυχῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μεγάλη γενικὴ βαθμολογία, ἔπρεπε νὰ ἔχη ἐπιτύχει καὶ τὴ βάσι δέκα (10) στὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ καὶ τὰ Νέα Ἑλληνικὰ (Ἐκθεσι ἰδεῶν) καὶ τὴ βάσι ὀκτῶ (8) στὰ Μαθηματικά. Ὁ θεσμὸς τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἀπολυτηρίου, θαυμάσιος στὸ σύνολό του, ἔπρεπε νὰ μὴ παραβλέψη τὴν λεπτομέρεια αὐτὴ. Ἡ βάσι στὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ Μαθηματικά ἀποτελεῖ μιὰ κάποια ἐγγύησι γιὰ ἕνα minimum ἐπίπεδο γνώσεων, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχη ἀνάγκη διδασκαλίας τῶν γνώσεων αὐτῶν μέσα στὴς Ἀκαδημίες, ὁπότε τὰ μαθήματα αὐτὰ θὰ μὀροῦσαν νὰ ὑπαχθοῦν στοὺς κλάδους ἐξειδικεύσεως, γιὰ ὅσους θὰ τὸ ἐπιθυμοῦσαν. Ἔτσι θὰ εἶχαμε ὀικονομία πολλῶν διδακτικῶν ὥρῶν, γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ Λογοτεχνίας, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη μου ὁ λειτουργὸς τῆς Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως πρέπει νὰ κατέχη τόσο καλὰ ὅσο σχεδὸν καὶ ἕνας φιλόλογος, γιὰ πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ μελετᾷ τὰ κείμενα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς — καὶ τὰ βυζαντινὰ κείμενα — στὸ πρωτότυπο. Μιὰ τέτοια ἐξειδίκευσι, ὅπως εἶπαμε παραπάνω, θὰ μὀροῦσε νὰ χρησιμεύση σὰν βασικὸ ἐφόδιο γιὰ τὴ συνέχισι πανεπιστημιακῶν σπουδῶν στὴ Φιλολογία, γιὰ ὅσους θὰ ἤθελαν νὰ προχωρήσουν παραπέρα.

Ἀναφορικὰ μὲ τὴ διδασκαλίαν τῶν Ξένων Γλωσσῶν στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαις θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω μερικὲς σκέψεις μου. Ὅπως εἶναι γνωστὸ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως μαθαίνουν μὰ ξένη γλῶσσα σὲ Ἰνστιτούτα Ξένων Γλωσσῶν, πού εὐτυχῶς ἀφθοοῦν σήμερα στὴν πατρίδα μας καὶ ὑπάρχουν καὶ στὶς μικρότερες κωμοπόλεις μας. Ἔτσι ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς εἰσαγομένους στὶς Παιδαγωγ. Ἀκαδημίαις ἔχουν ἀρκετὲς γνώσεις, βάσεις σὲ κάποια ἀπὸ τὶς συνηθέστερα διδασκόμενες στὸν τόπον μας ξένες γλῶσσες, Ἀγγλική, Γαλλικὴ καὶ Γερμανικὴ. Ἐμεῖς, ὁμως, ἀγνωσθῆτες τὴν πραγματικότητά αὐτή, τοὺς ὑποχρεώνομε νὰ παρακολουθήσουν τὴν ξένη γλῶσσα πού ἔτυχε νὰ διδάσκεται στὴν Ἀκαδημία καὶ ἀναγκάζομε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς νὰ ἐγκαταλείψουν τὴ σπουδὴ τῆς γλώσσας, πού εἶχαν ἀρχίσει, ἀγνὴ νὰ τοὺς διευκολύνωμε νὰ συμπληρώσουν τὶς γνώσεις τους στὴ γλῶσσα αὐτή. Ἀλλὰ καὶ στὶς περιπτώσεις πού παρακολουθοῦν τὴν γλῶσσα πού εἶχαν ἀρχίσει πρὶν εἰσαχθῶν στὴν Ἀκαδημία καὶ τότε ἀκόμη δὲν τοὺς προσφέρομε τίποτε τὸ οὐσιαστικόν, γιατί τοὺς ἐξομοιώνωμε μὲ τοὺς ἐντελῶς ἀρχαρίους καὶ τοὺς παρέχομε ἔτσι γνώσεις, πού ἤδη τοὺς εἶναι γνωστὲς. Ἐπειτα καὶ ὁ τρόπος διδ(λ)ίας, ὅπως γίνεται σήμερα, δὲν ἱκανοποιεῖ. Ἡ διδασκαλία ξένων γλωσσῶν ἀπαιτεῖ μικρὰς τάξεις τῶν 15-25 μαθητῶν ἐνῶ ἐκεῖ ἔχομε τάξεις τῶν 55 κατὰ μέσον ὄρον σπουδαστῶν. Ἔτσι τὰ ἀποτελέσματα εἶναι πολὺ πενιχρά. Νομίζω λοιπὸν ὅτι τὸ καλύτερον πού ἔχομε νὰ κάμωμε εἶναι νὰ ἐπιτρέψωμε στοὺς σπουδαστὰς μας νὰ φοιτοῦν σὲ ἀναγνωρισμένα Ἰνστιτούτα Ξένων Γλωσσῶν, πού εὐτυχῶς ὑπάρχουν σήμερα παντοῦ ὅπου λειτουργοῦν Παιδ. Ἀκαδημίαις καὶ νὰ ἀπαιτήσωμε στὸ τέλος τῶν τριετῶν σπουδῶν τους ἕνα ἐπίσημον πιστοποιητικόν, ὕστερα ἀπὸ ἐξετάσεις σὲ ὕλη πού ἐμεῖς θὰ ἔχωμε ἀπὸ πρὶν καθορίσει, ὥστε νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι γνωρίζουν ἱκανοποιητικὰ μὰ ξένη τοῦλάχιστον γλῶσσα. Ἔτσι καὶ τὸ Πρόγραμμα θὰ ἀπελευθερώσωμε ἀπὸ τὶς ὥρες διδασκαλίας ξένων γλωσσῶν καὶ οὐσιαστικώτερα ἀποτελέσματα θὰ ἔχωμε σὲ ὅτι ἀφορᾷ τὴ γνώσιν μᾶς ξένης γλώσσας ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς. Ἄν ἡ γνώμη μας αὐτὴ δὲν γίνεται ἀποδεκτὴ τότε ἡ μόνη πρακτικὴ λύσις εἶναι νὰ διορισθῶν στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαις μόνιμοι καθηγηταὶ τῶν Ξένων Γλωσσῶν (Ἀγγλικῆς, Γαλλικῆς, Γερμανικῆς) — δύο τοῦλάχιστον — κάτοχοι Πανεπιστημιακοῦ πτυχίου ὁπωσδήποτε καὶ μὲ μεταπτυχιακὰς σπουδὰς στὸ ἐξωτερικόν.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω τὸ Ὁρολόγιον Πρόγραμμα μαθημάτων στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαις μὲ τριετὴ κύκλον σπουδῶν θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι περίπου τὸ ἑξῆς:

ΣΥΝ. ὉΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛ.	ὉΡΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ										
	Α' ΕΤΟΣ			Β' ΕΤΟΣ			Γ' ΕΤΟΣ			εἰδί- κεῖς	
	ὉΡΑΙ	ἐξάμην.		ὉΡΑΙ	ἐξάμην.		ὉΡΑΙ	ἐξάμην.			
	Α'	Β'	Α'	Β'	Α'	Β'	Α'	Β'			
1. Φιλοσοφία (Εἰσαγωγή - Ἱστορία)	4	1	—	2	2	2	2	1	1	—	—
2. Κοινωνιολογία	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1
3. Ψυχολογία (Γενικὴ, Παιδαγωγικὴ)	7	2	2	2	3	4	2	2	2	2	3
4. Θεωρία τῆς Ἀγωγῆς	4	2	2	2	1	1	1	1	1	1	—
5. Ἱστορία τῆς Ἀγωγῆς (μετὰ στοιχείων Σχολικῆς Νομοθεσίας)	3½	—	—	—	2	—	4	1½	2	1	—
6. Ἐπαγγελματικὸς Προσανατολισμὸς	3	—	—	—	2	2	2	1	2	—	2
7. Φροντιστηριακαὶ - πρακτικὰ ἀσκήσεις εἰς Παιδαγωγικὰ - Ψυχολογίαν	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3
8. Γενικὴ Διδακτικὴ καὶ παρακολούθησι ἐργασίας Προτύπων Ἀκαδημίας	3	2	2	2	1	2	—	—	—	—	—
9. Εἰδικὴ Διδακτικὴ - Διδακτικὰ ἀσκήσεις	11	—	—	—	3½	—	7	7½	9	6	—
10. Ἑρμηνεία Καινῆς Διαθήκης καὶ Πατρολογία	4	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2

11. Ἀρχαῖα Ἑλληνικά (Γραμματ. - Συντακτ.)	4	3	3	3	1	—	2	—	—	—	3
12. Νεοελλην. Γλῶσσα καὶ Γραμματεία	6	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
13. Λαογραφία	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	2
14. Ἀγωγή τοῦ Λόγου	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—
15. Ἱστορία Πολιτισμοῦ - Γεν. Ἱστορία	3	2	2	2	1	1	1	—	—	—	2
16. Μαθηματικά	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	2
17. Φυσική - Χημεία	3	2	2	2	1	2	—	—	—	—	3
18. Στοιχεῖα Γεωπονίας	3	2	2	2	1	1	1	—	—	—	3
19. Στοιχεῖα Δημοκρατικοῦ Πολιτεύμα- τος καὶ τοῦ Δικαίου	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—
20. Στοιχεῖα Οἰκονομικῆς	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—
21. Γενική καὶ Σχολική Ὑγιεινή	2	—	—	—	1	1	1	1	1	1	—
22. Μουσική (Ἐνόργανος, Ἐκκλησιαστι- κή, Ὡδική)	7	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2
23. Τεχνικά	7	3	3	3	3	3	3	1	2	—	2
24. Γυμναστική	6	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
25. Οἰκιακή Οἰκονομία (θήλεις)	(4)	(2)	(2)	(2)	(1)	(2)	—	(1)	(2)	—	(2)
Ἄρρενες	30	29	31	33½	32	35	27	30	24		
Σύνολον ὥρων διδασκαλίας											
Θήλεις	32	31	33	34½	34	35	28	32	24		

Δὲν ἐτέθη τὸ μάθημα τῶν Ξένων Γλωσσῶν, γιὰ τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἀναφέραμε, ἀλλὰ ὑπάρχει περιθώριον ὥρων, ἐὰν πρόκειται νὰ τὸ διδάξουν στὶς Ἀκαδημίες μας μόνιμοι καθηγηταὶ καὶ ὄχι οἱ ἐπιμισηθῆσι. Στὴν περίπτωσι διδασκαλίας τοῦ οἱ περισσότερες ὥρες θὰ τεθοῦν στὸ Α' καὶ τὸ Γ' ἔτος σπουδῶν. Στὴν στήλη «Εἰδίκευσι» ἔχομε βάλει ἀρκετοὺς κλάδους, γιὰ νὰ ἰκανοποιήσωμε ὅσο γίνεται τὰ εἰδικὰ διαφέροντα καὶ τὶς κλίσεις τῶν σπουδαστῶν, ἀλλὰ οἱ ὥρες, ποὺ θὰ ἀπασχοληθοῦν, στὴν Ἀκαδημία μὲ τοὺς κλάδους αὐτοὺς, δὲν πρέπει νὰ ξεπεράσουν τὶς 6, γιὰ νὰ τοὺς μένη καιρὸς καὶ γιὰ ἄλλες ἐργασίες.

Πρότυπα Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν

Ἀπὸ ὅσα εἶπαμε ἤδη, διαγράφεται καθαρὰ καὶ ὁ ρόλος τῶν Προτύπων τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν. Τὰ Πρότυπα πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται: α) γιὰ τὴν ἀσκησὶ τῶν σπουδαστῶν στὸν τρόπο διδασκαλίας τῶν μαθημάτων τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου, β) γιὰ τὴν ἀσκησὶ τῶν σπουδαστῶν στὴν ψυχολογικὴ παρακολούθησι τῶν μαθητῶν τῶν Προτύπων, γ) γιὰ τὴν μύησι τῶν σπουδαστῶν στὰ ποικίλα προβλήματα ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν σχολείων καὶ δ) γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ τὴν δοκιμὴ νέων μεθόδων διδασκαλίας κ.ἄ.

Οἱ διδάσκοντες στὰ Πρότυπα, ὅπως καὶ ὁ ἰδρυτικὸς Νόμος τῶν Παιδαγωγικῶν προέβλεπε, πρέπει νὰ παίρνουν εἰδικὸ ἐπίδομα 15-25% ἐπὶ τοῦ βασικοῦ των μισθοῦ, γιὰ νὰ ἐνθαρρύνωνται ἔτσι ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους ἐκπαιδευτικοὺς πρωτοβάθμιου ἐκπαιδεύσεως νὰ προσέρχωνται στὰ Πρότυπα, ἀφοῦ θὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ παρακολουθοῦν τὶς προόδους τῆς Παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, νὰ κάμνουν οἱ ἴδιοι ἐρευνητικὴ ἐργασία, νὰ θέτουν σὲ δοκιμασίαν νέες μεθόδους διδασκαλίας καὶ ἀγωγῆς καὶ νὰ βοηθοῦν στὰ ἔργα τῆς πρακτικῆς καταρτίσεως τῶν σπουδαστῶν, τόσο στὸν τομέα τῆς Διδακτικῆς, ὅσο καὶ στὸν τομέα τῆς Ψυχολογίας.

Οἱ Βιβλιοθήκες τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν

Εἶδαμε στὰ προηγούμενα πόσο οἱ Βιβλιοθήκες τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τῆς Σκωτίας συμβάλλουν στὴν ἐξυπηρέτησι τοῦ ὅλου Προγράμματος καὶ τῶν σκοπῶν τους. Πιστεύω ὅτι καὶ οἱ δικές μας Βιβλιοθήκες πρέπει νὰ ὀργανωθοῦν καὶ λειτουργήσουν κατὰ παρόμοιο τρόπο, νὰ πλουτισθοῦν μὲ πολλὰ συγγράμματα, νὰ ἐνη-

μερώνονται συνεχῶς καὶ νὰ ἔχουν εὐρύχωρες αἰθουσες ἀναγνωστηρίων, γιὰ νὰ μελετοῦν σὲ αὐτὲς οἱ σπουδασταί, ἀντὶ νὰ πηγαίνουν σὲ ἄλλες Βιβλιοθήκες — ὅπου ὑπάρχουν τέτοιες — καὶ νὰ χάνουν πολὺτιμο χρόνο, χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ ἐξυπηρετηθοῦν οὐσιαστικὰ στὴ μελέτη τους, γιὰτὶ οἱ γενικὲς Βιβλιοθήκες δὲν ἔχουν τὰ βιβλία, ποὺ συνήθως ἀναφέρομε στὴ βιβλιογραφία τῶν διαφόρων μαθημάτων, ποὺ διδάσκονται στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαις. Ἐὰν μάλιστα γινόταν ὁ συνδυασμὸς νὰ ὑπάρξῃ καὶ συστάτῃ στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαις θὰ μπορούσαν οἱ σπουδασταὶ νὰ μένουν στὴν Ἀκαδημία καὶ νὰ ἐκμεταλλεύωνται ἔτσι τὸ χρόνο κινήσεως γιὰ φυχαγωγία καὶ μελέτη μέσα στὴ Σχολή τους.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΟΣ

